

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajan luominen Yhteiset Lapsemme ry:lle

Härkönen, Tessa
Korpela, Timo

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajan luominen
Yhteiset Lapsemme ry:lle

Härkönen, Tessa
Korpela, Timo
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Härkönen Tessa
Korpela Timo

Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajan luominen Yhteiset Lapsemme ry:lle

Vuosi 2017 Sivumäärä 69

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda uudenlainen työpaja osaksi Yhteiset Lapsemme ry:n jo olemassaolevaa Ole rohkea ja reilu -työpajakokonaisuutta. Työpaja on suunnattu 2-4 vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Työpajan tavoitteena on tarjota vanhemmille keinoja käsitellä moninaisuuden ja ystävyden teemoja yhdessä lapsen kanssa. Vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta tuetaan leikin avulla ja satua käytetään avuksi moninaisuuden ja ystävyden teemojen käsittelyssä. Työpajan jälkeen aiheen käsittelyä voidaan jatkaa kotiin jaettavan satuvihkon avulla.

Toiminnallisen opinnäytetyön tukena toimii tietoperusta jossa käsitellään leikkiä, satua ja näiden positiivisia vaikutuksia. Työpajaa kehitettiin, testattiin ja arvioitiin monipuolisesti. Palautetta kerättiin avoimen päiväkodin asiakkailta, yhteistyökumppaneilta ja Yhteiset Lapsemme järjestön vapaaehtoisilta. Avoimella päiväkodilla toteutettujen testikertojen, vapaaehtoisilta kerättyjen palautteiden sekä järjestön kanssa käytyjen keskustelujen perusteella voidaan sanoa, että luotu Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpaja on toimiva, laadukas ja kohderyhmälle soveltuva kokonaisuus, joka otetaan käyttöön sellaisenaan viimeistään syyskuussa 2017.

Asiasanat: leikki, satu, yhdenvertaisuus, vuorovaikutussuhde

Härkönen Tessa
Korpela Timo

Creating Kalle Bear's Friendship Adventure - A Workshop for All Our Children Organization

Year	2017	Pages	69
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to create a new workshop for All Our Children organization. It will be a part of the already existing workshop collection called "Ole rohkea ja reilu" (Be Brave and Fair). The workshop is targeted for children ages 2-4 and their parents. The goal of this workshop is to provide parents with ways to deal and discuss about multiculturalism and equality with their children. Play will be used as a tool to enhance interdependency and interaction between children and their parents. Fairy tales are used to help in discussing friendship and multiculturalism. Parents will receive a storybook after the workshop which they can use to discuss this topic at home with their children.

This study is based upon theoretical section that introduces play, fairy tale and their positive outcomes. The workshop was created, tested and evaluated diversely. Feedback was collected from open daycare clients, All Our Children organization and volunteers. Based on this feedback, it can be said that Kalle Bear's Friendship Adventure is functional, of high quality and works with the target group. It will be used at latest in the fall of 2017.

Keywords: play, fairy tale, interdependency, equality

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Tavoitteet ja aiheen rajaus	7
3	Yhteiset Lapsemme ry ja Ole rohkea ja reilu -työpajatoiminta	9
4	Leikki	11
	4.1 Leikki muuttuu lapsen mukana	12
	4.2 Leikin positiiviset vaikutukset	14
5	Satu	18
	5.1 Lastenkirjallisuuden peruspiirteet	19
	5.2 Sadun positiiviset vaikutukset	20
6	Kalle-karhun ystäväseikkailu	21
	6.1 Sadun suunnittelu	22
	6.2 Leikkien suunnittelu	23
	6.3 Työpajan testaus	25
	6.3.1 Ensimmäinen testikerta	25
	6.3.2 Toinen testikerta	29
	6.3.3 Kolmas testikerta	30
	6.3.4 Neljäs testikerta	31
	6.4 Valmis työpaja	32
7	Arviointi	33
	7.1 Prosessin arviointi	33
	7.2 Kalle-karhun ystäväseikkailun laadun arviointi	34
	7.3 Oman oppimisen arviointi	38
	7.4 Kohdatut haasteet, kehittämissuositukset ja eettiset pohdinnat	40
	7.5 Pohdinta	42
	Lähteet	44
	Kuviot	46
	Taulukot	47
	Liitteet	48

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda uusi toiminnallinen leikkiä ja satua hyödyntävä työpaja osaksi Yhteiset Lapsemme ry:n Ole rohkea ja reilu -työpajakokonaisuutta. Työpaja on suunnattu 2-4-vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Työpajan tavoitteena on tarjota vanhemmille keinoja käsitellä moninaisuuden ja ystävyyden teemoja yhdessä lapsen kanssa. Vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta vahvistetaan leikin avulla ja satua käytetään avuksi moninaisuuden ja ystävyyden teemojen käsittelyssä. Työpajan jälkeen, aiheen käsittelyä voidaan jatkaa kotiin jaettavan satuvihkon avulla.

Ole rohkea ja reilu-työpajatoiminnan tarkoituksena on edistää moninaisuuden arvostusta. Toiminnan aikana pyritään vahvistamaan välittämisen kulttuuria ja huonoon kohteluun puuttumisen taitoja. Aiemmat työpajat soveltuvat yli 4-vuotiaille, alakoulu-, yläkoulu- ja lukioikäisille. Työpajat ovat maksuttomia ja kestoltaan 1-2 tuntia. Työpajoja ohjaavat järjestön kouluttamat vapaaehtoiset. (Yhteiset Lapsemme a.)

Yhteiset Lapsemme lastensuojelujärjestöllä ei ole ollut pienille lapsille, eikä vanhemman ja lapsen yhteiselle leikille soveltuvaa työpajaa. Uudenlaista työpajaa lähdettiin työstämään järjestön toiveesta syksyllä 2016. Työpajassa hyödynnetään hyväksi havaittua leikin ja sadun vaihtelua. Työpajan teemoiksi valikoituivat järjestön arvojen mukaisesti moninaisuuden arvostaminen ja ystävyyden vaaliminen. Teema on ajankohtainen ja monikulttuurisuuteen liittyvät asiat ovat lähiaikoina olleet mediahuomion kohteena. Keskustelupalstoilla ja uutisissa aiheita käsitellään paljon ja usein negatiivisesta näkökulmasta. Ennakkoluulot ja tietämättömyys ovat monesti taustavaikuttajina kärkkäissä perustelemattomissa mielipiteissä ja vihapuheessa. Yhteiset Lapsemme järjestössä moninaisuus ymmärretään jokaisen ihmisen erityisyydeksi ja näin se koskettaa meistä jokaista. Toivomme, että tämä aate kantaa läpi prosessin ja välittyy lopullisesta työpajasta.

Leikki valikoitui vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukijaksi, sillä se on lapsen elämän yksi tärkeimmistä asioista. Yhdessä leikkiminen tarjoaa vanhemmalle mahdollisuuden tutkiskella lapsen mielenmaailmaa lähietäisyydeltä ja antaa lapselle mallia myöhempään toverien kanssa tapahtuvaan leikkiin (Tapio 2015, 17). Ystävyyden teemaa päädyttiin käsittelemään sadun avulla. Satujen rooli tunne-elämän kehityksen ja empatiataitojen harjoittajana on merkittävä (Heinonen & Suojala 2001, 147-149 ; Heikkilä-Halttunen 2015, 97). Saduissa voidaan luontevasti käsitellä eri kulttuureja, toveruutta sekä ystävyyttä. Näitä teemoja ja niihin liittyviä ilmiöitä, kuten yksinäisyyden kokemuksia on hyvä ja turvallista käsitellä yhdessä aikuisen kanssa. (Heikkilä-Halttunen 2015, 102.)

Raportin rakenne koostuu tavoitteista, tietoperustasta, prosessin kuvauksesta ja arvioinnista. Tavoite osiossa kerrotaan myös aiheen rajauksesta. Tietoperustassa keskitymme leikkiin, saatuun ja näiden positiivisiin vaikutuksiin. Tämän jälkeen esittelemme yhteistyökumppanimme ja kerromme Ole rohkea ja reilu -työpajatoiminnasta. Prosessin kuvauksessa kerromme työpajan suunnittelusta, testauksesta sekä valmiista työpajasta. Arvioinnissa keskitymme prosessin, laadun ja oman oppimisen arviointiin. Käsitlemme myös kehittämisehdotuksia, eettisiä pohdintoja ja kohdattuja haasteita. Lopuksi pohdimme opinnäytetyön onnistuneisuutta ja aiheen ajankohtaisuutta. Mainokset, työpajan ohjaajan opas, prosessin aikana käytetyt palautelomakkeet ja satuvihko löytyvät liitteistä.

2 Tavoitteet ja aiheen rajaus

Vanhemmille ja 2-4 -vuotiaille lapsille suunnatun työpajan, Kalle-karhun ystäväseikkailun tavoitteena on tarjota vanhemmille keinoja käsitellä monikulttuurista rikkautta ja ystävyyden teemoja yhdessä lapsen kanssa.

- a) Monikulttuurisuuden ja ystävyyden teemojen käsittelyssä hyödynnetään satua.
- b) Vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta pyritään vahvistamaan leikin avulla työpajan aikana.

Tavoite	Keinot, joilla tavoite saavutetaan	Arviointi
Tarjota vanhemmille keinoja käsitellä monikulttuurista rikkautta ja ystävyyden teemoja yhdessä lapsen kanssa.	Monikulttuurisen rikkauten ja ystävyyden käsittelyyn suunnitellaan laadukas satu. Koteihin vietäväksi luodaan satuvihko, joka tukee teeman käsittelyä kotona.	<ul style="list-style-type: none"> • Testikerrat • Palautelomake vanhemmille • Työelämäkumppanin palaute • Avoimen päiväkodin työntekijän palaute • Havainnointi ja oppimispäiväkirja
Osatavoite: Sadun käyttäminen monikulttuurisuuden ja ystävyyden teemojen käsittelyssä.	Kulttuureja esitellään sadun ja kuvituksen avulla. Erilaisuutta ja ystävyyttä käsitellään hahmojen ja kerronnan avulla.	<ul style="list-style-type: none"> • Testikerrat • Palautelomake vanhemmille • Työelämäkumppanin palaute • Avoimen päiväkodin työntekijän palaute • Havainnointi ja oppimispäiväkirja
Osatavoite: Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen leikin avulla.	Leikkeihin sisällytetään runsaasti läheisyyttä ja kosketusta. Vanhempi ja lapsi toimivat leikeissä parina. Leikeissä korostuvat hauskanpito ja luovuus. Tämän avulla vanhemmille ja lapsille tarjotaan iloinen yhteinen kokemus työpajan parissa.	<ul style="list-style-type: none"> • Testikerrat • Palautelomake vanhemmille • Työelämäkumppanin palaute • Avoimen päiväkodin työntekijän palaute • Havainnointi ja oppimispäiväkirja

Taulukko 1: Työpajan tavoitteet, keinot ja arviointi

Taulukossa 1 esitellään työpajan tavoitteet, keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ja onnistuneisuuden arviointimenetelmät. Työpajaan valittavien leikkien tulee olla monipuolisia ja lasten kehitystä tukevia. Leikkien tulee istua sadun runkoon ja niiden tulee olla ikätasoisesti sopivia 2-4 -vuotiaille. Pyrimme tarjoamaan työpajan aikana vanhemmalle ja lapselle iloisen yhteisen leikkihetken sadun parissa. Tämän leikkihetken tulisi olla mielekäs yhteinen kokemus ja kannustaa moninaisuuden arvostuksen, ystävyuden ja kulttuurisen rikkauden teemojen käsittelyyn myös tulevaisuudessa. Sadun tulee olla selkeä ja tuoda esiin edellä mainittuja aiheita. Työpajan testauksen avulla pyrimme rakentamaan laadukkaan, aikaa kestävän, helposti omaksuttavan sekä eheän kokonaisuuden.

Seuraavaksi kerromme aiheen valinnasta ja rajauksesta. Opintojemme toisena vuonna valitsimme syventäväksi kokonaisuudeksi lasten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamisen opinnot. Opintojen aikana olemme päässeet kehittämään ammattitaitoamme lapsen kehityksen, perheiden hyvinvoinnin ja tukemisen sekä erityisesti toiminnallisten menetelmien saralla. Lastentarhaopettajan pätevyyteen johtavat opinnot ja harjoittelut ovat toimineet opinnäytetyöaiheemme ja valitun kohderyhmän suurena innoittajana. Olemme osana opintojamme osallistuneet lukuisiin hedelmällisiin ja opettavaisiin hankkeisiin työelämän yhteistyökumppaneiden kanssa. Näiden pohdintojen perusteella päätimme tehdä myös opinnäytetyöstämme hankkeistetun ja toiminnallisen. Toiminnallisen työn avulla pääsemme esittelemään osaamistamme, kehittäen samalla ammattitaitoamme.

Opinnäytetyöaihetta valitessa keskityimme opinnoissamme syntyneisiin kiinnostuksen kohteisiin ja teemoihin, joissa aiomme prosessin aikana kehittyä edelleen. Erityisesti syventävien opintojen aihepiirit, kuten lapsen kehityksen ja leikin tutkiminen, tukeminen sekä varhaiskasvatuksen teoreettiset perusteet ovat luoneet pohjan opinnäytetyölle. Toimimme ja suunnittelemme toimintaa kulttuurista rikkautta arvostaen ja vaalien. Opinnäytetyömme tärkeitä toimintamalleja ovat toiminnalliset- ja luovat tuokiot, sadun käyttäminen osana lasten kanssa työskentelyä sekä vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen tukeminen leikin keinoin. Nämä menetelmät ovat tulleet tutuiksi ja osoittaneet arvonsa ja olleet hedelmällisiä niin päiväkotiharjoittelussamme kun hankeopintojenkin aikana.

Yhteiset Lapsemme ry järjestöön tutustuimme kolmantena opintovuotena päästessämme osaksi Ole rohkea ja reilu -hanketta. Ohjasimme opinnäytetyönä suunniteltuja työpajoja yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Työpajojen ohjaaminen päiväkodeissa oli mielenkiintoista ja ohjeistukset onnistuneita, mutta heräsi into työpajojen kehittämiseen vielä toimivammiksi. Keräsimme kehitysehdotuksia, keskustelimme ideoistamme järjestön työntekijöiden kanssa ja pian syntyi ajatus uudenaikaisesta työpajasta. Päädyimme luomaan työpajan, joka koostuisi sadun ja leikin hyväksi koetusta vuorottelusta, mutta olisikin kohdistettu pienemmille lapsille ja

heidän vanhemmilleen. Työpajaa ohjattaisiin vanhoista työpajoista poiketen esimerkiksi avoimissa päiväkodeissa sekä kerhoissa.

Opinnäytetyöprosessin alussa teemana oli monikulttuurisuus, rasismi ja lapsen sosiaalinen kehitys. Tavoitteita tarkentamalla jalostui ajatus siitä, kuinka toivoisimme vanhempien vievän eteenpäin ystävyuden ja erilaisuuden arvostuksen teemoja omiin lapsiinsa vaikuttaen. Päätimme lähestyä teemaa poikkeavasta näkökulmasta edellisiin aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin nähden. Syntyi ajatus seikkailusta ja matkasta maailman ympäri. Näin päädyimme myös uudenlaiseen teoriapohjaan, jonka perusajatus olisi positiivinen ote leikkiin ja satuun. Halusimme muuttaa asenteita, mutta erityisesti luoda uudenlaisia näkökulmia. Päätimme työpajan käsittelevän ystävyyttä ja moninaisuuden arvostusta.

Koko tämän kehittäelyprosessin ajan teimme tiivistä yhteistyötä järjestön meitä ohjaavan työntekijän, Anna-Kaisa Cronstedtin kanssa. Tällä tavoin pidimme huolen siitä, että työpaja olisi niin meidän, kuin myös järjestön arvojen mukainen ja toimiva kokonaisuus. Halusimme luoda työelämälähtöisesti järjestölle hyödyllisen työpajan. Tavoitteeksi muodostui uudenlaisen työpajan toteuttaminen.

3 Yhteiset Lapsemme ry ja Ole rohkea ja reilu -työpajatoiminta

Yhteiset Lapsemme ry on lastensuojelujärjestö, jonka tavoitteena on toimia monikulttuuristen lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien puolestapuhujana. Järjestö on perustettu Helsingissä vuonna 1988. Toimintaa määrittelee YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen periaatteet. Järjestön perusajatus on että, eri kulttuurien kohdatessa arjessa, ymmärrys toisia ihmisiä kohtaan kasvaa. Yhteiset Lapsemme ry tekee vaikuttamistyötä monikulttuuristen lasten hyvinvoinnin edistämiseksi yhteiskunnassamme. Vaikuttamistyö kohdistuu esimerkiksi päättäjiin sekä kasvatusta ja sosiaalialan ammattilaisiin. Yhteiset Lapsemme ry:n arvoin kuuluu moninaisuuden arvostaminen, vertaisuus ja osallisuus, sekä vastuu ja välittäminen. (Cronstedt 2017.)

Yhteiset Lapsemme ry on Lastensuojelun Keskusliiton ja Kehitysyhteistyö palvelukeskus ry:n jäsenjärjestö. Yhdistyksen jäseniä on noin 1000 eri puolilla Suomea ja jäseneksi voivat liittyä kaikki, jotka kokevat yhdistyksen toiminnan ja tavoitteet tärkeiksi. Yhteiset Lapsemme ry:llä vapaaehtoisina toimii tällä hetkellä noin 80 henkeä, joiden lisäksi toimintaan, hankkeisiin ja vapaaehtoistyöhön osallistuu yhdistyksen toimintaan sitoutumattomia vapaaehtoisia. Järjestö on asettanut vuosien 2017-2020 strategiseksi tavoitteekseen toteuttaa monikulttuuristen lasten hyvän elämän edellytyksiä Suomessa. Kansainvälistä työtä toteutetaan kummi- ja kehitysyhteistyön kautta. Vaikuttamistyön ja kansainvälisen työn lisäksi järjestön toimintaan kuuluu kansalaistoimintaa, monikulttuurisia lapsi- ja perhepalveluja ja kansainväliseen adoptioon liittyvää toimintaa. (Cronstedt 2017.)

Osa Yhteiset Lapsemme ry:n vaikuttamistyötä on Ole rohkea ja reilu -työpajatoiminta. Työpaja-toiminnan tavoitteena on edistää moninaisuuden ymmärrystä ja arvostusta ja vahvistaa välittämisen ja puuttumisen taitoja. Ole rohkea ja reilu -työpajatoiminta toimi ensin moninaisuutta edistävän ja rasisminvastaisen Ole rohkea ja reilu - uskalla välittää! -kampanjan kautta. Vuodesta 2016 alkaen työpajatoiminnasta tuli osa järjestön jatkuvaa toimintaa ja sitä toteutetaan Veikkauksen tuotoilla sosiaali- ja terveysministeriön tukemana. Työpajoissa käsitellään moninaisuuden, rasismien ja siihen puuttumisen, ystävyyden ja yhteisöllisyyden teemoja. Aiheita käsitellään toiminnallisten ja taidelähtöisten menetelmien kautta. Menetelmien lisäksi teemoja käsitellään ohjatun keskustelun avulla. Työpajoja ohjaavat koulutetut vapaaehtoiset, jotka ovat Yhteiset Lapsemme ry:n kouluttamia. Lasten työpajoja tilataan päiväkohteille ja erilaisiin tapahtumiin. Työpajojen tilaaminen on maksutonta. (Cronstedt 2017.)

Työpajat antavat mahdollisuuden käsitellä edellä mainittuja teemoja turvallisessa ympäristössä, riittävän etäännytetysti. Fiktiivisessä maailmassa ja roolien avulla päästään kokemaan toisen asemaan asettumista ja samastumaan ennakkoluulojen kohteeksi. Tämä kehittää lasten ja nuorten empatiakykyä sekä tunnetaitoja. Toiminnallisia menetelmiä hyödyntämällä mahdollistetaan sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittäminen. Työpajoihin osallistuvat lapset ja nuoret pääsevät työpajoissa osallistumaan aktiivisesti toimintaan. Työpajojen avulla tieto ja ymmärrys moninaisuudesta, ennakkoluuloista ja rasismista lisääntyvät. (Cronstedt 2017)

Tällä hetkellä Ole rohkea ja reilu- työpajakokonaisuuteen kuuluu Kalle-karhun ystäväseikkailun lisäksi kaksi 4-6-vuotialle suunnattua pajaa; leikin ja liikkeen työpaja sekä kuvataidepaja. Koululaisille, 6-9-vuotialle, on tarjolla draamatyöpaja ja nuorille oma toiminnallinen pajansa, joka on tarkoitettu 13-17-vuotiaille. Lapsille suunnatussa leikin ja liikkeen työpajassa toiminta eli liikunnalliset leikit rakentuvat sadun ympärille. Sadussa kannustetaan pohtimaan toisen huomioon ottamista sekä tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan. Kuvataidepajassa muovillaan, askarrellaan ja piirretään satua tukena käyttäen. Toiminnan ja sadun kautta käsitellään pakolaisuutta, ystävyyttä ja monikulttuurisuutta. Työpajojen osallistujamääräksi suositellaan 10 lasta/työpaja ja kestoaltaan työpajat ovat noin 60min. Nuorille suunnatuissa työpajoissa hyödynnetään draamatarinaa ennakkoluulojen, ystävyyden ja toisen huomioon ottamisen käsittelyssä. Toiminnan aikana vahvistetaan itsetuntoa ja luokan ryhmähenkeä. Työpajassa pohditaan faktan ja fiktion eroja, käsitellään omia ennakkoluuloja ja tuodaan ilmi omia mielipiteitä. Keskustelua herätellään moninaisuudesta, ennakkoluuloista ja rasismista. (Cronstedt 2017.)

4 Leikki

”Leikkiä voisi verrata rakkauteen. Siinä ei ole ainoastaan minun tunteeni ja toisen ihmisen tunteet, vaan jotakin välillämme olevaa ”sielujen sympatiam”. Kuten rakkaus, leikkikään ei kohdistu mihinkään osittaiseen, vaan se kietoutuu lapsen olemukseen ja tapaan olla maailmassa.” (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 87.)

Avaamme teoreettisessa viitekehyksessämme hieman leikin tunnetuimpia määritelmiä keskityen kuitenkin erityisesti syvemmin siihen, miksi leikki on lapselle tärkeää ja mitä merkittävää leikin avulla voidaan saavuttaa.

Leikin synnystä, syistä leikkimisen takana sekä leikistä yleensä on olemassa suuri määrä teorioita, mutta ei yhtä ainuttakaan vakiintunutta määritelmää. Leikki ja sen määrittelemineen on kuitenkin kiinnostanut lasten kanssa työskenteleviä ammattilaisia ja tutkijoita jo kauan. (Koivunen & Lehtinen 2015, 163.) Monen tuntemia ja erityisesti 1930-1960 -luvun aikana vaikuttaneita psykologeja olivat venäläinen Lev Vygotsky (1896-1934) ja sveitsiläinen Jean Piaget (1896-1980). Nämä tutkijat avasivat erityisesti leikkimisen psykologista taustaa, objektileikkiä ja kuvitteluleikkiä. Vygotsky ja Piaget tutkivat myös leikin, ajatusten ja kielen yhteyttä. (Smith 2010, 31-35.)

Leikkiä kuvaillaan monesti vapaaehtoiseksi, nautinnolliseksi ja erilliseksi ”tavallisesta” elämästä sekä työstä. Lasten käsitys leikistä ja leikkimisestä eroaa joillain tavoin aikuisten käsityksestä. Pohdinnoissaan lapset korostavat erityisesti leikin hauskuutta ja yhdessä olemista. Lapset kokevat leikin olevan välttämätön ja oleellinen osa elämäänsä. Toinen erityispiirre lapsen kertomassa leikin määritelmässä on se, että siihen kuuluu isona osana leikin suunnittelu ja jännittävyys. (Riihelä 2004, 32.)

Smith (2010, 4-5) esittelee teoksessaan muutamia leikin ja leikkimielisen käytöksen tunnusmerkkejä. Yksi näistä on se, että leikkiin ryhdytään usein hauskanpidon ja itse leikkimisen vuoksi. Aikuinen hakeutuu ompelukurssille kehittääkseen kädentaitojaan tai kuntosalille parantaakseen lihasvoimiaan. Lapsi hyötyy leikistä, se on varmaa. Hän leikkii ja nauttii siitä, muttei leikillään hae välitöntä hyötyä. Lapsi ei pyri leikillään tietoisesti esimerkiksi sosiaalisten suhteiden tai motoriiikan harjoittamiseen. Nämä taidot saattavat parantua leikkimisen ansiosta, mutta muutokset eivät ole välittömiä.

Leikin jännitystä lapsi pääsee kokemaan mielikuvitusmaailman syövereissä. Leikin aiheet perustuvat todellisuuteen ja lapsen havaintoihin todellisesta maailmasta. Ne saavat syntynsä usein oman elämänpiirin tapahtumista mutta leikki ei kuitenkaan ole suora tapahtumien tai tunteiden kuvaus, vaan enemmänkin lapsen oman ajattelun kautta suodatettu käsitys käsillä

olevasta asiasta. Tästä johtuen leikki on lapselle totta ja leikkiessä syntyvät tunteet ovat todellisia. (Helenius 2004b, 35-37.) Motivaatio leikkiin syntyy todellisen maailman ja toimintaa rajaavien puutteellisten mahdollisuuksien ohjaamana. Kuvitteelliseen maailmaan siirrytään, kun ajaudutaan tähän todellisen maailman ja puutteellisten mahdollisuuksien ristiriitaan. (Helenius 2004b, 36.)

4.1 Leikki muuttuu lapsen mukana

Psykoanalyttikoiden mukaan lapsen kyky leikkiä syntyy jo pienenä vauvana. Vanhemmat mahdollistavat leikkimään oppimisen usein huomaamattaan ja leikittävät lasta esimerkiksi loruin, saduin, lauluin sekä kurkistusleikkejä apunaan käyttäen. Liikkeet, äänet ja kosketus ikäänkuin herättävät aistit, hermoradat sekä mielen ja näin luovat valmiuden ja pohjan lapsen kyvylle leikkiä. (Airas & Brummer 2003, 163.) Jos aikuinen on omassa lapsuudessaan leikkinyt vähän, tai mahdollisesti ei ollenkaan, on hänen haastavaa tarjota lapselleen leikkisiä hetkiä ja leikin valmiuksia. Tunnelmaan virittäytyminen ja eräänlainen taantuminen lapsen tasolle voi olla näille vanhemmille erityisen haastavaa. Näin leikittömyys voi valitettavasti jatkua eteenpäin sukupolvien ketjussa. Yksi leikittömyyden syy voi olla myös turvallisuuden tunteen puute. Jos lapsen energia menee jatkuvasti turvallisuuden tunteen hakemiseen, ei leikkiin jää enää energiaa. (Sinkkonen 2004, 71.)

Mikäli vauva tuntee olonsa turvalliseksi ja vanhemmilla on leikkimisen opettamiseen tarvittavat edellytykset, aikuisen avulla lapsikin pääsee osalliseksi leikin maailmaan. Hyppyttely ja kutitteluleikit johdattavat lasta huomaamatta kannustaen samalla vuorovaikuttamaan ja kommunikoimaan. Leikittäjän kanssa vuorottelu, ilmeiden ja eleiden jäljittely sekä vuorovaikutussuhteisen sääntöjen omaksuminen johtavat vähitellen siihen, että lapsi ryhtyy itse aloitteen tekijäksi. Noin vuoden iässä lapsi ryhtyy leikkimään ja harjoittelemaan itsenäisesti kuvitteellista tilannetta. Aluksi tämä voi olla mielikuvitus kahvikupista juomista tai leikkipuhelimeen vastaamista, mutta pian kuvittelu rikastuu. (Helenius 2004a, 14-18.)

Leikin varhainen kehittyminen kulkee käsi kädessä lapsen minäkäsityksen kehittymisen kanssa. Kun lapsen liikkuminen kehittyy ja nopeutuu, pääsee hän tutkimaan kodin esineitä ja niiden ominaisuuksia. Koriste-esineet putoavat hyllyistä ja johdot vedetään seinästä. Nämä yllättävät esineiden ominaisuudet herättävät lapsen pohtimaan sitä, ettei esine ole yhtä lapsen kanssa ja aikuisen toimintaa havainnoimalla hän käsittää, aikuisen tavan käyttää esineitä eri tavalla. Lapsen loppumaton esineiden tutkiskeleminen ja niiden käsittely johtaa mielikuvituksen kehittymiseen. (Helenius 2004a, 19.)

2-vuotias harjoittelee jo kovaa vauhtia kuvitteluleikkejä. Pihalta löytynyt keppi voikin olla eläin, peikko tai vaikkapa miekka. Rinnakkainleikki muuttuu pikkuhiljaa yhdessä leikkimiseksi.

Toisen vuoden iässä kokeillaankin jo kuvitteluleikkejä yhdessä toisen leikkijän kanssa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010,82.) Muutaman vuoden ikään mennessä lapsen motoriset taidot ja keskittymiskyky ovat kehittyneet jo huomattavasti. 2-vuotiaiden lasten leikki on energistä ja monipuolistuvaa. Kasvava energia johdattaa lapset nauttimaan liikunnallisista ja menevistä leikeistä. (Kivelä-Taskinen 2014, 72.) Kaksivuotiaan leikki on suurimmaksi osaksi kehollista ja hän käyttää aktiivisesti kaikkia aistejaan leikkiessä (Sääkslahti 2015, 155).

Ohjatuissa liikunnallisissa leikeissä ohjaaja voi käyttää apunaan hyppelyä, tömistelyä ja rytmisiä liikkumistapoja. Toistojen käyttö on myös kannattavaa, sillä muutaman vuoden ikäiset nauttivat tästä suuresti. (Kivelä-Taskinen 2014, 72-73.) Muutaman vuoden ikäinen lapsi kuuntelee ja toteuttaa jo sujuvasti yksinkertaisia ohjeita. Vanhempien tuki ohjatussa leikissä on usein vielä tarpeen, mutta rohkeimmat uskaltavat jo leikkimään itsenäisesti. Leikin ymmärtämisessä on ohjaajan esimerkki erityisen tärkeässä asemassa. Liikunnalliset leikit kannattaa sijoittaa tarinan sisään, jotta liikkeet saavat merkityksen. Stimuloivan leikkimisen jälkeen pienille leikkijöille tärkeää on rauhallinen rentoutuminen. Rentoutumisessa voidaan käyttää avuksi esimerkiksi silittelyä, hierontaa ja lapsen keinuttelua. Yhteinen tarinankuunteluhetki lopuksi on rauhoittava ja näyttää selkeästi tuokion lopun. (Kivelä-Taskinen 2014, 72-73.)

3-vuotiaana lapsi on saanut runsaan määrän aistiärsyksiä ja nämä yhdessä aktiivisen ja jatkuvan tutkimisen kanssa saavuttavat lapsen hermostossa maksimitilan, jolla ei ole enää juuriakaan kasvumahdollisuuksia. Hermoyhteyksien syntyminen on kolmen vuoden ikään mennessä vauhdikasta. Aiemmasta leikistä poiketen lapsi ryhtyy päättämään ja tekemään valintoja mieluisten ja vähemmän mieluisten leikkien kesken. Jotkin leikit jäävät lapsen repertuaarista kokonaan pois. (Kivelä-Taskinen 2014, 74)

Erityisen tärkeää kolmevuotiaiden ohjatussa leikissä on toisto ja tuttu rytmi. Leikissä tulee olla selkeä rakenne. Usein sopiva runko on alku, pieniä tansseja tai liikuntahetkiä ja lopulta rentoutuminen. Liikunta ja tanssihetket voivat olla rajuja ja energiaa vieviä, jotta muuhun toimintaan maltetaan keskittyä paremmin. Kolmevuotiasta voi houkuttaa liikkumaan ja kehittämään aivan omanlaisia improvisoituja liikkeitä ja liikemalleja. Nelivuotiaaksi saakka tärkeää on kokeilla ja harjoitella liikkeiden erilaisia tasoja, nopeutta ja muotoja. Liikuntatuokioiden tukijana toimii erinomaisesti tarina. Lasta voi ohjata ja rohkaista loruiluun ja laulemiseen, kummatkin näistä ovat oivia puhetaitojen kehittäjiä. Rentoutumisen keinuttelut ja tuudittelut voidaan tässä iässä korvata matolla makoilulla tai yhteisellä tarinatuokiolla. (Kivelä-Taskinen 2014, 75.)

4-vuotiaan leikissä merkittävää on sosiaalisen leikin kukoistus. Lapsi ottaa kontaktia muihin ja osallistuu yhteisiin leikkeihin. Lapsi nauttii erityisesti samanikäisestä seurasta. Yksinkertaiset sääntöleikit, kuten piilosilla oleminen alkavat luonnistua ja roolileikit tulevat ajankohtaisiksi.

Pian syntyy herkkyykskausi rytmille. Lapsi ryhtyy ajoittamaan liikehdintäänsä. Improvisaatio valtaa alaa ja lapsi kokeilee omia taitojaan liikkeiden, tarinoiden ja leikkien keksijänä. Uuden oppimista voidaan tukea yhdistelemällä leikkituokioissa musiikkia, liikettä ja koordinaatiota vaativia osuuksia. Rentoutumiseen stimuloivien leikkien jälkeen voidaan ottaa mukaan pikkuhiljaa mielikuvaharjoittelu ja taustamusiikki. (Kivelä-Taskinen 2014, 77-80.)

Lähestyttäessä kouluikää vapaassa leikissä sääntöleikit, pienillä osilla rakentelu ja draamalinen leikki yleistyvät. Roolileikeissä leikin roolitus monipuolistuu. Rooleista muodostuu ryhmiä, mukaan otetaan historian tapahtumia tai vaikkapa tutun sarjan tai elokuvien hahmoja. Leikin säännöt kehittyvät entisestään ja toveripiiri vakinaistuu. Kun tovereita on kouluiässä entistä enemmän, lisääntyy sääntöleikkien viehätys. On helpompaa leikkiä suurella porukalla. Sääntöjä sovittaessa ja noudattaessa harjoitellaan koulunkäyntiäkin koskevia merkittäviä taitoja. Yhdessä opitaan omatoimisuutta, oman toiminnan hallintaa ja toverien väliset suhteet lujittuvat entisestään. (Helenius & Lummelahti 2013, 117-119)

4.2 Leikin positiiviset vaikutukset

Lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta, leikki on erityisen merkittävää. Se tuottaa lapselle paljon iloa ja kehittää monia taitoja. Luovuuden ja itsetunnon kehittyminen ovat hyviä esimerkkejä leikin tuomista positiivisista vaikutuksista. Suuria ja lapsen kehityksessä myöhemmällä iällä näkyviä leikin hyötyjä ovat kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehittyminen. (Muuronen 2014.) Kehityksen lisäksi leikin suurimpiin positiivisiin vaikutuksiin ja jopa syntysyihin liittyy se, että leikkien lapsi käsittelee juuri niitä asioita, jotka ovat hänelle kussakin elämäntilanteessa merkityksellisiä. Tällainen henkilökohtainen merkitys on edellytys leikkiin sitoutumiseen. Jos aikuinen kontrolloi liikaa leikkiä tai määrää leikin suunnan, merkitystä ei voi syntyä ja näin lapsi ei jaksa sitoutua leikkiin. Merkitys leikille voi piillä vaikkapa käytettävissä välineissä. Joku lapsista kiinnostuu hiekalla leikkimisen tai maalaamisen mahdollisuudesta, toinen taas kotileikin äidin roolissa toimimisesta. Toisille tärkeintä on yhdessä toisten lasten kanssa leikkiminen ja toverisuhteiden luominen. Lapsen kehitysvaiheet ohjaavat kunkin hetken kiinnostuksen kohteita. (Hintikka ym. 2004, 54-55.)

Mielikuvitus päästää lapsen mielen vapaaksi todellisen maailman rajoituksista. Leikkijä kuitenkin käyttää todellista maailmaa ja niitä käsityksiä, joita hänellä siitä on luodessaan jotakin aivan uudenlaista mielikuvitusmaailmassa. (Hintikka ym. 2004, 46.) Lapsi tietää ja osaa kertoa leikkiessään, mikä on todellista ja mikä kuviteltua leikkimaailmaa. Hän voi kuljettaa leikkijunaa hiekkalaatikolla, tietäen samalla, kuinka todellisessa maailmassa junat kulkevat junaraiteilla. Tämä todellisen maailman ja leikkimaailman eron ymmärtäminen ja pohtiminen auttaa lasta muodostamaan syvää näkemystä todellisuudesta. Leikin tulosta visualisoidessa ja suunniteltaessa tehdään leikkijöiden kesken yhteistyötä. Samoin leikin aikana suunniteltavat ja leikkijöiden yhdessä neuvoteltavat leikin välineistö ja se missä kuvitteellisessa tai oikeassa

paikassa leikki tapahtuu saa myöhemmässä iässä merkityksen, kun visualisoimisen ja tulevaisuuden suunnittelun taitoja tarvitaan ensin koulussa ja myöhemmin työelämässä. (Vähänen 2004, 46-48.) Leikin hieman hämmäntävä paradoksi onkin se, että mitä syvemmälle kuvitelluun maailmaan sukeltaan ja mitä kauemmas lapsi siirtyy todellisuudesta, sitä syvällisemmin hän ottaa samalla todellisuudesta selvää (Hintikka ym. 2004, 57).

Erityisesti ulkoleikit ja erilaisissa maastoissa leikkiminen kehittävät lapsen motoriikkaa ja lihasten hallintaa (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 120). Kolmen vuoden paikkeilla lapsi kokeilee leikkiessään tasapainotaitojaan melkeimpä jatkuvasti. Esimerkiksi hyppiminen, liukumäen laskeeminen ja yhdellä jalalla seisominen tuovat lisähaastetta motoriselle kehitykselle. (Sääkslahti 2015, 77-78.) 2-, 3- ja 4-vuotiaiden liikkuminen on vielä melkeimpä poikkeuksetta fyysisesti aktiivista leikkiä. Paikoillaanolon vastakohtaksi olisi hyvä tarjota riittävästi riehakasta leikkiä, paikoissa jossa siihen on reilusti tilaa. Metsässä juoksenteleminen, kannoilta hyppelyminen, jäällä tai lumella liikkuminen ja erilaiset palloleikit ovat omiaan kehittämään kehon suurten lihasten yhteistyötä, kuluttamaan kertyvää energiaa ja lisäämään aktiivisuuden intensiteettiä. Tämän ikähaarukan tärkeimpiä liikunnallisen leikin positiivisia vaikutuksia on motoristen perustaitojen harjoittaminen. Liikuntataitojen kehittyminen johtaa entistä vahdikkaampiin liikunnallisiin leikkeihin ja näin luodaan pohjaa liikunnalliselle elämäntavalle. (Sääkslahti 2015, 141-143.)

Käsillä tekeminen tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia leikkiin. Muovailu, ompelu ja yksinkertainen nikkarointi tarjoaa oivalluksen hetkiä, nautintoa puuhaamisesta ja mahdollisuuden tarkastella omaa kädenjälkeä ja ihailaa onnistuneita tuotoksia. Samalla voidaan keskittyä kulttuuriin tutkimalla paikallisia käsityöperinteitä. (Opetushallitus 2016, 43.) Esimerkiksi rakenteluleikeissä on olennaista pohtia mittasuhteita ja palikoiden tai muiden materiaalien asettelua, jotta vaikkapa tornit pysyvät pystyssä. Samalla rakentelun toivottua lopputulosta visualisoidaan mielessä. Palikoilla, hiekalla, legoilla tai vaikkapa majatarvikkeilla rakentelijalta vaaditaan kokonaisuuden hahmottamista, käden hienomotorisia taitoja ja hyvää analysointikykyä. On todettu, että paljon rakentelevat lapset, jotka monesti ovat poikia, taitavat koulussa paremmin myös matemaattiset pulmat. Aikuisiällä näkyviä, rakenteluleikkien positiivisia vaikutuksia ovat esimerkiksi kauneuden taju, hyvä hahmottamiskyky ja kehittyneet kädentaidot. (Helenius & Lummelahti 2013, 135-136.)

Sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun voidaan lasta kannustaa draaman, tanssimisen ja leikin yhdistelyn keinoin (Opetushallitus 2016, 43). Draamallisissa ja näytelmällisissä leikeissä koikeillaan pohtia tarinoiden juonta, hahmojen ominaisuuksia, punnita eettisiä ratkaisuja. Näihin tuokioihin voi sisältyä tarinaa, askartelua, rakentelua ja vaikkapa muovailua. Tällaiset leikit soveltuvat usein hyvin esi- ja alkuikästen opetukseen. Aikuisen ohjaama draamaleikki antaa

lapsille tilaa, tarjoamalla kuitenkin tarvittaessa raameja toiminnalle. Tärkeää on yhdessä toimiminen ja leikkiminen. Vuorovaikutuksellinen draamaleikki kehittää lapsen sietokykyä, toisen huomioon ottamisen kykyä, empatiataitoja ja erityisesti pienimmillä leikkijöillä tämä on oiva mahdollisuus opetella sopimusten tekemistä ja niistä kiinni pitämistä. (Helenius & Lumelahti 2013, 128-131.)

Eräs leikin tärkeistä positiivisista vaikutuksista on kielellinen kehittyminen. Erityisesti loru-leikit, laulaminen ja kielillä leikkittely tukevat kehitystä. Draamallisen leikin vahvuudet, eläytyminen, kertominen ja selittäminen ovat tapoja joilla taitoa voidaan harjoittaa. Lastenkirjallisuus, tarinoiden lukeminen ja saduttaminen tukevat puheen kehitystä. Kielen kehittymisen rinnalla myös kielitietoisuus ja kielellinen muisti kehittyvät ja lapsen sanavarasto laajenee. On tärkeää vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta, että lapsi kokee tulleen kuulluksi ja että tehtyihin aloitteisiin vastataan. Kieli onkin lapsille sekä väline että oppimisen kohde. Hyvän kielellisen taidon kautta lapsi voi ottaa asioista selvää, ilmaista itseään ja vuorovaikuttaa. Kaikki tämä avaa ovia osallisuuteen ja aktiiviseen toimimiseen päivähoitossa, kerhoissa ja kotona. (Opetushallitus 2016, 40-41.)

Leikkien lapsi pääsee yhä uudelleen kokemaan ja tuntemaan jo aiemmin koettua tai tunnettua. Leikki antaa mahdollisuuden myös aivan uuden kokemiselle. (Airas & Brummer, 2003, 165.) Uusia asioita ja toimintatapoja lapsi pääsee käsittelemään muita lapsia ja aikuisia seuraten. Samalla tämän ja kulttuuriin sidonnaisten leikkien ja satujen avulla lapsi oppii paljon maailmasta ja kulttuurista, jossa hän elää. (Hintikka ym. 2004, 52.) Lapsi voi ulkoistaa kokemuksiaan ja siirtää ne vaikkapa nalleen, autoon tai nukkeen ja antaa näin objektin kokea asioita puolestaan. Tilanne antaa lapselle mahdollisuuden tarkastella tunteita ja kokemuksia siirtymätilassa, ollen samalla tunteen tai kokemuksen sisällä ja kuitenkin samalla turvallisesti tilanteessa "sivustakatsojana". Näissä tunnekokemuksissa erityistä on se, että lapsi kykenee siirtymään tunnetilasta toiseen sujuvasti leikin aikana ja tarvittaessa palaamaan takaiseen todelliseen maailmaan kun hän sitä itse haluaa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 79.) On erityisen tärkeää, että lapselle annetaan mahdollisuus ja rauha käsitellä mietityttäviä asioita juuri kun ne ovat hänelle ajankohtaisia.

Lasten yhdessä olemisessä leikki on edellytys. Se tutustuttaa toisiin, antaa mahdollisuuden tasa-arvoiselle kommunikoinnille ja yhteiselle suunnittelulle sekä hauskalle tekemiselle. (Riihelä 2004, 35-36.) Kun leikkiä suunnitellaan yhdessä, osallistuminen vaatii neuvottelutaitojen lisäksi kyvyn sitoutua jonkin toisen lapsen ideaan. Leikin roolien päättämisessä ei aina päästä leikkimään mieluisinta hahmoa ja ristiriitatilanteilta ei välttyä, mutta hyvät leikkisuunnitelmat kannustavat kompromisseihin ja neuvotteluihin. (Vähänen 2004, 46-48.) Roolien valitsemisen lisäksi liikutaan sujuvasti roolista toiseen. Näin tehdessään lapsi oppii toisen tunteisiin

ja kokemuksiin eläytymistä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 79-80.) Samalla leikki toimii erinomaisena empatiataitojen kehittäjänä (Riihelä 2004, 36).

Leikin järjestely on monesti lapsen sosiaalisen kehityksen kannalta hyvinkin merkityksellistä. Tärkeää ei ole leikin kuviteltu toiminta, vaikkapa kotileikki itsessään, vaan se kuka siihen pääsee mukaan, kuka joutuu sivustakatsojaksi ja kuka leikkiä johtaa. Näin lapset pikkuhiljaa määrittelevät sosiaalisia suhteitaan. Tällainen toiminta on myös kaverisuhteiden perustan luomista. Lapsi hakee monesti suhteillaan turvallisuuden tunnetta ja ystävyyttä. Jo alle kolmevuotiaille lapsille merkityksellisiä ovat ystävyyden tunnusmerkit, läheisyys, uskollisuus, jakaminen ja yhteinen leikin ilo sekä riemu. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 90-92.) Kun lapset organisoivat omaa leikkiään, syntyy pian merkittäviä suhteita, jotka vaikuttavat lapsiryhmän toimintaan. Se, että leikkeihin osallistuu eri ikäisiä ja eri kehitystasolla olevia lapsia, on erityisen hedelmällistä. Kehittyneemmiltä lapsilta voidaan kerätä vaikutteita omaan kommunikointiin. Lapsi näkee, minkälainen käytös tovereiden kanssa toimii ja minkälainen taas ei. (Hintikka ym. 2004, 48.) Yhteinen leikki toverisuhteiden luojana on merkittävää myös sen vuoksi, että monesti alle kouluikäisen lapsen mielestä paras toveri on sellainen, joka haluaa leikkiä samoja leikkejä kuin lapsi itse. Myöhemmin nämä suhteet muuttuvat ystävyydeksi ja ystävien kanssa opitaan jakamaan, säätelemään omia tunteita ja oman vuoron odottelemista. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 99.)

Lapsi ja vanhempi hyötyvät yhteisistä leikkihetkistä. Yhdessä jaetut hetket kehittävät lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta, joka puolestaan edistää lapsen kykyä oppia uusia asioita ja näin tukee lapsen tiedollista kehitystä. (Lyytinen & Lyytinen 2002, 116.) Leikkiminen on luovaa toimintaa, se tuottaa mielihyvää ja on samalla hyödyllistä niin vanhemmalle kuin lapsellekin (Tapio 2015, 18). Yhteinen leikkihetki antaa mahdollisuuden tiiviiseen, vastavuoroiseen vuorovaikutukseen, joka arjen kiireessä helposti unohdetaan. Jaetut satujen ja leikkien mielikuvitusmaailmat herättävät keskustelua lapsen ja vanhemman välillä. Molempipuoliset kysymykset johdattelevat ottamaan puheeksi hankaliakin asioita, joita on turvallista pohtia yhdessä. (Lyytinen & Lyytinen 2002, 116-118.) Yhteisten leikkien avulla vanhempi pääsee lähemmäs lapsen maailmaa. Koska lapsi käsittelee omia tunteitaan leikin avulla, voi yhteisten leikkihetkien kautta olla helpompi huomata lapsen tunnetiloja ja tarkastella lapsen sen hetkistä kehitysvaihetta. Yhdessä leikkiminen siis auttaa vanhempaa tutustumaan lapseensa. (Tapio 2015, 17.)

Länsimaissa on tyypillistä, että vanhemmat osallistuvat aktiivisesti lasten leikkeihin. Tarkoituksena ei ole leikkiä lapsen puolesta, mutta aktiivisella osallistumisella lapsi saa aikuisesta toimintamalleja ja lisää leikkimotivaatiota. Vanhemman läsnäolo ja vuorovaikutus luovat turvallisuutta leikkitalanteisiin. (Lyytinen & Lyytinen 2002, 116-118.) Aikuisen olisikin hyvä muis-

taa, että tärkeintä on juuri läsnäolo ja kuuntelu. Leikki on kuitenkin pääasiassa lapsen tehtävä, eikä siihen kannata puuttua liikaa. Lapsi saa ohjata leikkiä mielenkiintonsa mukaan eikä leikkiä lapsen kanssa tarvitse jännittää. Aikuisen uskallus ja heittäytyminen kantaa yhteisissä leikeissä pitkälle. (Tapio 2015, 18.) On hyvä muistaa, että lapsi pitää leikkiä oman vanhemman kanssa tärkeänä. Yhteiset leikkitilanteet valmistavat lasta sosiaalisten taitojen osalta leikkitilanteissa myöhemmin kavereiden kanssa. On todettu, että lapsi, jonka kanssa aikuinen ei ole leikkinyt, kokee kavereiden tunteiden huomioimisen haasteelliseksi. Aikuisen kanssa leikki on erilaista, joten myös sosiaalisten taitojen opettelu leikkiessä on erilaista kuin kavereiden kanssa. Aikuinen tarjoaa erilaista tukea ja uudenlaisia mahdollisuuksia sosiaalisten taitojen opetteluun. (Tapio 2015, 17.)

5 Satu

Saduilla on kauas historiassa ulottuva merkitys ja niitä pidetään kertomakirjallisuuden ja runouden varhaisimpina muotoina. Ensimmäiset sadut olivat suunnattuja aikuisille, mutta myös lapset kuuntelivat niitä yhdessä aikuisten kanssa. Näitä satuja kutsutaan kansansaduiksi ja niiden tekijää ei tunneta, sillä ne ovat muokkautuneet ajan saatossa. Sadut kulkivat eri kulttuurien ja maiden välillä, joten näin myös satujen erilaiset aiheet ovat levinneet ympäri maailmaa. (Laulajainen 1987, 43 ; Ylönen 2002, 23.)

Satujen yleistyessä ja kehittyessä niistä alettiin tehdä myös lapsille sopivia versioita ja erikseen lapsille tarkoitettuja satuja. Lapsillekin tarkoitettut sadut olivat alkujaan hyvin erilaisia kuin nykyään. Aiheet saattoivat olla rankkoja ja niissä käsiteltiin karullakin tavalla esimerkiksi kuolemaa ja pelkoa. Osa ihmisistä koki, että satujen tarkoitus on karaista ja vapauttaa lasta, eikä saduissa käsiteltyjen aiheiden välttämättä tarvinnut liittyä lapsen omaan elämään. (Laulajainen 1987, 43-44.) Laulajaisen (1987, 43) näkemyksen mukaan sadun liittyminen lapsen todellisuuteen on kuitenkin edellytys sadun toimivuudelle. Myöhemmin sadut muuttivatkin muotoaan lapsiystävällisemmiksi ja lähemmäs lasten omaa elämää yhteiskunnan muuttuessa. Näitä lapsille suunnattuja satuja kutsutaan taidesaduiksi ja toisin kuin kansansaduissa, niiden tekijä on tiedossa. (Ylönen 2002, 23.)

Bettelheim (1992, 20.) kuvaa satuja taideteoksina ja lapsille parhaiten ymmärrettävissä olevana taidemuotona. Tämä kuvaa hyvin satujen tulkinnanvaraisuutta ja tilannesidonnaisuutta. Niitä tulkitaan kuin mitä tahansa taidetta. Satuja tulkitaan eri tavoin eri-ikäisinä ja eri elämäntilanteissa. Siksi vanhoihin ja tuttuihin satuihin voidaan palata yhä uudelleen. Tässä piileekin satujen hienous ja lumous. Ne voivat herättää lukijoissaan paljon erilaisia tunteita ja koskettaa usealla eri tasolla.

5.1 Lastenkirjallisuuden peruspiirteet

Sadun määrittely on hyvin monitulkintainen. Yksinkertaisesti satu voidaan määritellä siten, että se perustuu mielikuvitukseen, eikä tositahtumiin. Yleensä sadun tapahtuma-aika ja -paikka ovat häivytetty ja mahdottomienkin asioiden tapahtuminen on mahdollista. Vain mielikuvitus on rajana. (Ylönen 2002, 23.) Saduissa mahdollinen ongelma tuodaan esille lapsen kehitystason mukaisesti sopivan lyhyesti ja ytimekkäästi. Yksityiskohtia pyritään välttämään ja sen hahmot kuvataan selkeästi. Näin lapsen on helpompi seurata satua ja päästä sen vietäväksi. (Bettelheim 1992, 16.) Saduissa on juoni, joka vie tarinaa eteenpäin, omat hahmonsensa ja jokin jännitystä tuova hetki, jonka jälkeen päädytään loppuratkaisuun. Sadun juonen ympärillä on kuitenkin paljon muutakin, jonka vuoksi se avautuu eri lukijoille eri tavoin ja jättää samalla myös tulkinnanvaraa. Vaikka satujen pääasiallinen tarkoitus onkin tuoda hyvää mieltä, niiden kautta voidaan käsitellä surullisia ja vaikeitakin asioita ja oppia uutta. (Helénius & Lummelahti 2013, 126 ; Ylönen 2002, 23.)

Kuvakirjat ovat taapero- ja leikki-ikäisten lasten peruskirjoja. Kuvakirjat muodostuvat tekstin ja kuvien välisestä yhdistelmästä ja niiden välisestä tasapainosta. Kuvien tarkoituksena ei ole vain kuvittaa, eikä tarkoituksena ole jättää tarinan etenemistä niiden varaan. (Heikkilä-Halttunen 2015, 40 ; Happonen 2007, 43.) On yleistä, että nykyajan kuvakirjoissa on liikaa tekstiä. Kuvakerronnalle ei jätetä aina riittävästi tilaa, vaikka sillä on tärkeä merkitys tarinan välittäjänä ja tukijana. Lisäksi kuvien avulla tuodaan tarinaan jotakin uutta, joka ei tule ilmi tekstistä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 40.) Pienten lasten tarinoissa erityisen tärkeää roolia esittää tarinoiden rytmisyys. Lukiessa kannattaa kiinnittää huomiota intonaatioon. Erityisesti pienet lapset nauttivat tarinoista, joissa sanojen alut sointuvat yhteen lorun lailla. (Jackson & Forbes 2015, 136.) Kuvakirja tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia riippuen siitä, kuinka tekstiä ja kuvia on käytetty ja millä tavalla kirjaa luetaan. Nopeatempoiset tarinat ja värikkäät kuvat luovat seikkailun tuntua, jolloin lukuhetkellä halutaan saavuttaa jopa vauhdikas tunnelma ja näin saada lapsi viettämään aikaa kirjan parissa. Vastaavasti rauhallinen lukutyylillä ja hidas kerronta antavat mahdollisuuden rauhoittumiseen. Kirjan valinnalla voidaan siis vaikuttaa tunnelmaan, joka kuvakirjan avulla halutaan saavuttaa. (Heikkilä-Halttunen 2015, 41.)

Lapsi samaistuu herkästi satuun ja sen tapahtumiin. Näitä samaistumisen tunteita voidaan tukea päähenkilöiden ja tapahtumapaikkojen valinnalla. Käyttämällä kuvakirjan päähenkilönä eläinhahmoa, helpommin saadaan lapsi samastumaan tarinan hahmoon. Ajatellaan, että eläimen ulkonäkö ja sen kiltteys saa lapsen kiintymään siihen paremmin kuin esimerkiksi tarinassa esiintyvä tavallinen lapsi. Ihmisetkin esiintyvät usein lasten kuvakirjoissa, mutta silloin sadun tapahtumapaikat ja niissä käsitellyt asiat ovat hyvin arkisia ja lähellä lapsen omaa elämää. Kun tarinassa seikkailee eläin ja tarinan paikka ja aika sijaitsevat omassa satumaailmassa,

saadaan etäännytettyä satua lapsen omasta elämästä. Tämä voi olla tarpeen, jos sadun tapahtumat ja siinä käsitellyt asiat ovat liian lähellä lapsen omaa arkea ja elämää. (Heikkilä-Halttunen 2015, 41.)

Kuvakirjoissa kirjan päähenkilö lähtee yleensä matkalle. Hän kohtaa suuren vieraan maailman ja jättää turvallisen kotinsa taakseen. Tyypillistä on, että kotiin palatessaan päähenkilö on oppinut jotakin uutta. Tällaiset kirjat auttavat lasta saamaan lisää luottamusta omiin voimavaroihinsa ja tarjoavat turvallisen tavan hakea etäisyyttä vanhemman tarjoamaan turvaan. (Heikkilä-Halttunen 2015, 42.) Matkalle lähteminen ja seikkaileminen antavat mahdollisuuden käsitellä moninaisuutta ja kulttuurista rikkautta. Maahanmuuton kasvun ja lisääntyneen matkustelun myötä olemme paljon tekemisissä erilaisten kulttuurien ja ihmisten kanssa. Tämä näkyy myös lastenkirjallisuudessa, sillä kuvakirjoissa esiintyy usein eri kulttuureja ja ihmisiä ympäri maailmaa. Kuvakirjojen tarinoiden kautta lapset oppivat erilaisista kulttuureista ja oppivat samalla arvostamaan moninaisuutta ja erilaisuutta. Tarinoissa tuodaan esille ihmisiä yhdistäviä piirteitä ja kerrotaan erilaisten ihmisten ystäväystymisestä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 42-43.)

5.2 Sadun positiiviset vaikutukset

Satujen avulla lapsi oppii paljon itsestään ja näin sadut ovat merkittävässä asemassa lapsen sisäisen kasvun tukijana. Lapsi tarvitsee keinoja käsitellä omia tunteitaan ymmärtääkseen itseään. Satujen kautta mielikuvitusta hyödyntäen lapsi saa keinoja järjestellä omaa sisäistä maailmaansa. Satujen välittämät viestit lukijoille vastaanotetaankin sekä tietoisesti että tiedostamatta. (Bettelheim 1992, 11-12, 20.)

Lapset elävät satua hyvin kokonaisvaltaisesti. Pieni lapsi ei vielä erota, mikä on totta ja mikä satua. Saduissa kaikki on mahdollista. Sadut antavatkin lapselle keinon hyödyntää mielikuvitusta ja kehittää omaa ajattelua. Luovan ajattelun katsotaan edellyttävän vilkasta mielikuvitusta, joten käyttäessään mielikuvitustaan lapsista kasvaa luovempia. (Laulajainen 2003, 63.) Lapset samastuvat vahvasti satujen henkilöihin ja eläytyvät sen tapahtumiin ja tulkitsevat sitä omalla tavallaan. Kun lapset eläytyvät satuun, he oppivat huomaamattaan erilaisia asenteita, arvoja ja tapoja käyttäytyä. Tämä tulee ilmi yksilöllisesti ja lapsen kehitysvaiheella sekä tarpeilla on tässä suuri merkitys. Kirjallisuuden rajaaminen eri-ikäisille ei aina ole välttämätöntä, sillä lapset osaavat poimia itselleen tärkeitä ja omaan kehitysvaiheeseensa sopivia asioita ja jättää muut asiat huomiotta. Sadut voivatkin vastata erilaisiin tarpeisiin ja ihmiset tulkitsevat niitä omalla tavallaan. Aikuisetkin voivat huomata, kuinka lapsille tarkoitettu satu herättää heissä ajatuksia. (Laulajainen 2009, 44, 53-54.)

Sadut auttavat lapsia käsittelemään pettymyksiä, menetyksiä ja surua. Vaikeita aiheita käsitellään vertauskuvausten kautta ja lapselle turvallisilla keinoilla. Jännittävät käänteet ja selviytyminen vaarallisesta tilanteesta on lapsia kiinnostava aihe. Sadut tuovat lohtua ja toivoa ja tärkeää on onnellinen loppu. Alle kouluikäisten lasten sadun on pakko päättyä onnelliseen loppuun, sillä pienet lapset ahdistuvat, jos satu päättyy traagisesti. (Laulajainen 2009, 64-67, 77.) He eivät vielä pysty käsittelemään elämän tragedioita samalla tavalla kuin aikuiset ja vanhemmat lapset. Pienet lapset eläytyvät myös sadun pelkoihin ja tragedioihin samalla tavalla kokonaisvaltaisesti, kuin satuihin ylipäättänsäkin, minkä vuoksi surulliset tai pelottavat loput myös ahdistavat enemmän. Isommille lapsille suunnatuissa saduissa lopun ei aina tarvitse olla onnellinen, kunhan kiinnitetään huomiota siihen, millä tavalla se tehdään. (Laulajainen 2004, 77-78.)

Kuvakirjat toimivat tunnekasvattajina. Lapsi elää tarinaa sen hahmojen kautta ja löytää keinoja tunteiden säätelyyn ja oppii näin hyödyntämään näitä keinoja myös omassa elämässään. Tarinoissa käsitellään paljon erilaisia tunteita laidasta laitaan, ilosta suruun ja erilaisia tunteita on hyväksyttävää tuoda esille eri tavoin. On lupa esimerkiksi itkeä, huutaa ja raivota, kuten oikeassakin elämässä. Lapsen tunneäly ja empatiakyky kehittyy, jolloin hän ymmärtää paremmin omia tunteitaan, mutta myös toisten tunteita. Empatiataidoilla on suuri merkitys kykyyn tulla toimeen toisten ihmisten kanssa. Kehittyneen tunneälyn avulla lapsi sietää paremmin omia puutteitaan ja osaa hyväksyä puutteita myös toisissa ihmisissä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 39, 49-50.) Kuvakirjojen avulla lapsi oppii hyviä vuorovaikutustaitoja ja kehittää omia sosiaalisia taitojaan. Lapsi tarvitsee hyviä sosiaalisia taitoja pärjätäkseen tavallisessa arjessa ja tullakseen toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Tutkimusten mukaan lapsen lukuharrastus auttaa myös sanavaraston kerryttämisessä. Hyvien vuorovaikutustaitojen lisäksi lapsi oppii lukuhetkien avulla myös itsestään. (Heikkilä-Halttunen 2015, 39, 49.)

Vanhempien ja lasten satutuokioissa kirja kiinnittää molempien huomion ja syntyy huomatta vuorovaikutustilanne, jossa hyödynnetään jaettua tarkkaavaisuutta. Molemmat ymmärtävät, että he pystyvät sanoin ja katsein vaikuttamaan toiseen. Kirja ohjaa tulkitsemaan toista ja samalla kirjojen lukeminen ja kuvakirjojen katselu yhdessä vanhemman kanssa kehittää lapsen sanavarastoa ja puheen ymmärtämistä. (Lyytinen & Lyytinen 2002, 117.) Kirjan katselu ja lukeminen tarjoavat myös mahdollisuuden lapselle rauhalliseen ja turvalliseen hetkeen vanhemman kanssa. Satujen hyödyt tulevat paremmin esille, kun lukutilanteelle annetaan riittävästi aikaa. Lapsi saa rauhassa pohtia ja sisäistää satua. Samalla aikuinen on läsnä tilanteessa ja herkkänä reagoimaan lapsen tuntemuksiin. (Heikkilä-Halttunen 2015, 97-98.)

6 Kalle-karhun ystäväseikkailu

Seuraavassa luvussa kerromme Kalle-karhun ystäväseikkailun suunnittelu- ja testausprosessista. Perustelemme tekemiämme valintoja sadun ja leikin osalta. Tämän jälkeen kuvailemme

testikertojen kulkua, tehtyjä muutoksia ja esittelemme lopullisen työpöjätarvun tavoitteineen.

6.1 Sadun suunnittelu

Sadun suunnittelun aloitimme sen periaatteiden tutkimisella. Erityisesti keskityimme lapsille suunnattuihin satuihin. Haimme inspiraatiota lastenkirjallisuutta lukemalla ja erityisesti lyhyitä kuvakirjoja katselemalla. Pehdyimme sadun ominaispiirteisiin ja sadun kirjoittamiseen. Pian syntyi sadun perusajatus. Halusimme luoda seikkailuun perustuvan sadun, jossa kierrettäisiin maailmaa yhdessä eläinhahmojen kanssa. Kuten tietoperustassamme toimme esille, eläinhahmojen käyttäminen helpottaa lasten samastumista sadun hahmoihin ja tapahtumiin. Seikkaileminen ja matkustaminen puolestaan tukee erilaisten kulttuurien ja moninaisuuden ja erilaisuuden arvostamisen teemojen käsittelyä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 41-42) Halusimme myös painottaa sadussamme ystävyyttä ja ystävystymistä. Tavoitteenamme oli tuoda sadun kautta esille myös erilaisia tunnetiloja, joiden käsittely tukee lapsen tunneälyä ja näin kehittää lapsen empatiataitoja ja kykyä tulla toimeen muiden ihmisten kanssa.

Päädymme suunnittelemaan työpöjan leikit Kalle-karhun ystävän etsimisestä kertovan sadun ympärille. Koti-Suomen metsän eläimet pelkäävät suurta terävähampaista karhua, eivätkä uskalla olla hänen ystäviään. Kalle-karhu kiertää maailmaa etsien samanlaista karhuystävää. Jokaisesta kierretystä maasta karhu löytää uudenlaisen eläimen, jonka kanssa karhuystävän etsintää jatketaan. Lopulta karhu palaa kotiin yksin, ilman karhuystävää. Satu päättyy onnellisesti, kun kaikki matkalla kohdatut ja karhua auttaneet eläimet saapuvat häntä tapaamaan. Karhu ymmärtää lopussa, että vaikka hän ei löytänyt samanlaista karhukaveria, on hän saanut monta erilaista ja auttavaista ystävää. Eläimet päättävät pitää juhlat ystävyden kunniaksi. Juhlaan osallistuvat myös aiemmin karhua pelänneet metsän eläimet. Karhu on tuonut ystävyden takaisin kotimetsään ja saa sankarin maineen.

Alkuperäinen satu oli pitkä ja siinä kierrettyjä maita olivat Intia, Kenia, Australia ja Saksa. Lopulta päätimme poistaa Saksa-osuuden lyhentääksemme ja yksinkertaistaaksemme satua. Maat valittiin pitäen silmällä niiden kulttuurista rikkautta ja luonnon erilaisuutta. Intian eläimeksi valitsimme riikinkukon, Kenian eläimeksi norsun ja Australian eläimeksi kengurun. Meille oli tärkeää, että eläimet olisivat ulkoisilta ominaisuuksiltaan erilaisia. Valinnoissa painoi eläinten fyysisen ulkomuodon lisäksi niiden liikkumatavat. Nämä osoittautuivat tärkeiksi valinnoiksi leikkiosuutta ajatellen.

Se, että satua suunniteltiin alun perin 1-4-vuotiaille lapsille, tuotti suunnitteluvaiheessa haasteita. Sadussa tulisi olla paljon toistoa, jotta se olisi erityisesti pienimpien osallistujien mieleen. Eri maiden runsaalla kuvailulla onnistuttaisiin tuomaan ilmi erilaisia kulttuuritaustoja ja

erilaisuuden arvostusta. Edellä mainitut kuitenkin pidensivät satua turhan paljon ja keskittyminen sellaiseen satuun saattaisi olla esimerkiksi kolmevuotiaalle mahdotonta työpajan stimuloivien leikkien lomassa. Satua muokkailtiin paljon, oikoluettutettiin ja siitä pyydettiin kommentteja erityisesti järjestöltä. Päädyimme lyhentämään satua ja erityisesti maiden kuvailua. Tärkeintä sadussa olisi ikäryhmälle sopivuus ja ystävyyden teema. Pieni lapsi käsittää kulttuurilliset teemat erityisesti värien, kuvien ja musiikin eli kokemusten kautta. Ei niinkään sadun avulla.

Sadun lyhentäminen ei ollut kuitenkaan mahdotonta, sillä sovimme Viivi Härtsiän kanssa työpajan kuvittamisesta. Kävimme Härtsiän kanssa lävitse satua ja kuvituksen ideoita. Hän tarjosi ensin hahmoista ja myöhemmin jokaisesta maasta kolme erilaista luonnosta. Näistä luonnoksista valitsimme mieluisen ja parhaiten satua sekä tunnelmaa kuvaavan. Härtsiä onnistui kuvissaan tuomaan erinomaisesti esille jokaisen maan kulttuuria ja luontoa. Eläinhahmot luotiin hellyttäväksi ja helposti lähestyttäväksi. Kuvituksessa eläinten ilmeillä ja olemuksella pystyttiin tuomaan ilmi sadun tunnelmaa, yksinäisyyden tunteja, surua ja iloa. Kuvitus tulisi toimimaan suurena apuna satua lukiessa. Se helpottaisi lasten keskittymistä ja sadun seuraamista, sekä auttaisi osallistujia sukeltamaan Kalle-karhun seikkailun maailmaan ja matkaan. Kuvituksesta tuli oleellinen osa työpajaa.

Toivoimme että työpaja ja satu jatkaisivat elämäänsä myös osallistujien kodeissa. Tätä ajatusta tukemaan suunnittelimme työpajan lopuksi vanhemmille jaettavan satuvihkosen. Satuvihkosesta löytyy tarina kokonaisuudessaan sekä Härtsiän luoma kuvitus (liite 1). Kuvitusta käytettiin myös hyväksi työpajan aikana. Kuvista tulostettiin suuret laminoidut printit, jotta niitä olisi helppo seurata ja työpajan jälkeen mahdollista tutkia omin käsin.

6.2 Leikkien suunnittelu

Leikkien suunnittelu aloitettiin pohtimalla jokaista sadun osiota. Punaisena lankana leikkien kehittämisessä toimi ajatus seikkailusta ja matkasta. Halusimme johdattaa lapset ja vanhemmat sadun mielikuvitusmaailmaan. Pyrimme leikillä tukemaan vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Vanhempien ja lasten välisellä yhteisellä tekemisellä toivoimme vaikuttavamme vanhempaan niin, että ystävyyden ja erilaisuuden arvostuksen teemat ja niiden pohtiminen jatkuisi mahdollisesti myös kotona työpajan jälkeen. Halusimme leikkien olevan vanhemman ja lapsen yhteisiä. Työpajan aikana ei leikittäisi muiden työpajaan osallistuvien lasten kanssa, vaan tämä työpaja olisi rauhoitettu vain vanhemman ja lapsen väliseen työskentelyyn.

Päätimme luoda leikkejä, joissa olisi helppoa onnistua. Aiemmista pajoista poiketen leikeillä olisi ohjeet, mutta ei sen kummempia sääntöjä. Tässä työpajassa ei voisi epäonnistua. Osallistuvien lasten ikä huomioiden sääntöleikit olisivat liian haastavia. Loimme leikeistä yksinkertaisia ja kannustavia. Luovien leikkien, kuten esimerkiksi musiikin säestämisen tanssin käyttö

toimisi hyvin niin kaksivuotiaan kuin nelivuotiaankin kanssa, sillä jo kaksivuotiaan leikki on suureksi osaksi kehollista ja kaikkeja aisteja aktivoivaa (Sääkslahti 2015, 155). Tanssiin olisi myös vanhemman helppoa osallistua, siinä ei voisi epäonnistua eikä tehdä väärin. Tätä samaa ajatusketjua hyödynsimme myös muissa leikeissä.

Kun leikit oli luotu, ryhdyimme hienosäätämään työpajan ohjelmaa. Pohdimme tapoja, joilla voisimme tuoda työpajaan lisää seikkailun ja matkustamisen tunnelmaa. Päädyimme hankimaan Kalle-karhun matkalaukun, jonka täytimme erilaisilla työpajan välineillä. Matkalaukusta löytyi pieniä maapalloa kuvastavia lelupalloja, yhteen leikeistä tarvittavat Ravi-riikinkukon tuliaishöyhenet ja laminoidut kuvakortit. Matkan tuntua lisättiin myös jokaisen leikin jälkeen tehtävään väliosioon. Väliosiossa liikuttaisiin mielikuvitusvälineillä maasta toiseen. Välejä liikuttaisiin esimerkiksi autolla mielikuvitusrattia heilutellen ja suulla päristellen tai lentokoneella kädet sivuilla ”lentäen”.

Ensimmäisessä sadun osuudessa soudettaisiin yhdessä soutulaulua laulelemalla käsistä kiinni pitäen. Toisessa leikissä leikittäisiin höyhenleikki. Höyhenleikissä osallistujat saisivat sulat, joita heiteltäisiin, pudotettaisiin, niillä kokeiltäisiin silittää itseä ja vanhempaa. Sadun Kenia kohdassa lausuttaisiin norsuaiheinen leikkiloru. Australia osuudessa pidettäisiin tanssihetki ja tanssin aikana kokeiltäisiin eri tyyliä tanssia. Tanssittaisiin kuin karhut, riikinkukot, norsut ja kengurut. Viimeiseksi koittaisi rentoutus, jossa kuunneltaisiin yhdessä tarinaa ja rauhoituttaisiin kaiken liikkumisen ja leikin jälkeen.

Kun ensimmäinen versio leikeistä oli valmis, testasimme kahden ystävän ja heidän lastensa kanssa toimintaa. Kaksi lapsista oli 6kk ikäisiä ja yksi 2,5-vuotias. Saimme hyvää palautetta työpajasta ja pääsimme testaamaan, toimisivatko ohjeemme käytännössä. Materiaalit, erityisesti höyhenet kiinnostivat lapsia. Ilo oli suuri kun höyhen saatiin kotiin viemisiksi. Kotonakin oli jälkepäin keskusteltu höyhenestä ja riikinkukosta. Näin leikki jatkoi kehitystään myös työpajan jälkeen.

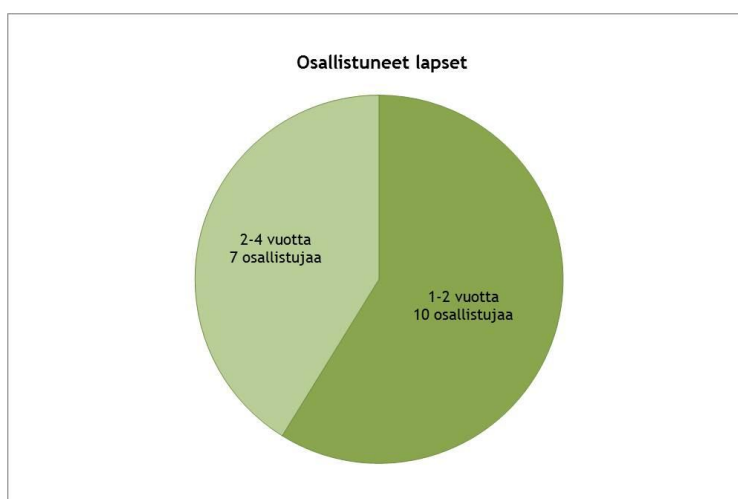
Kuvat auttoivat sadun ymmärtämisessä ja työpajan seuraamisessa. Jopa 2,5-vuotias ymmärsi höyhenien ja riikinkukon yhteyden. Liikkuminen leikeissä koettiin tärkeäksi sadun kuuntelun vastapainoksi. Olimme aluksi suunnitelleet loppuun pallohierontarentoutusta, mutta huomasimme että oman vanhemman sylissä istuminen sadun viimeisessä osiossa riitti osallistujille hyvin ja he tuntuivat nauttivan siitä. Työpaja koettiin sopivan pituiseksi ja riittävän yksinkertaiseksi. Siinä oli osallistuvien vanhempien mukaan juuri sopivasti leikkejä. Osallistujat innostuivat erityisesti kotiin saatavan satuvihkon ideasta.

Työpajan ikäsuositukset tuottivat haasteita leikkien suunnittelussa. Alun perin suunnittelimme työpajan soveltuvaksi 6kk-4-vuotiaille. Tämä ikähaarukka oli kuitenkin liian iso. Leikit olisi pitänyt ohjata erikseen pienille ja isoille osallistujille ja tämä olisi selkeästi pidentänyt työpajaa ja rikkonut sen luonnollisen soljuvuuden. Olisi ollut kummallista tehdä samassa ryhmässä kahta erilaista puuhaa. Tämä olisi häirinnyt myös erityisesti pienimpien osallistujien tärkeää mallioppimista isommilta osallistujilta. Ryhdyimme pohtimaan, voisimmeko todella vaikuttaa kuuden kuukauden ikäiseen lapseen työpajan aikana. Päätimme muuttaa ikäsuosituksen 1-4-vuotiaille. Myöhemmin pajan virallisessa testauksessa avoimessa päiväkodissa tämä suosituskäraja muuttui niin, että työpajaa suositellaan 2-4-vuotiaille.

6.3 Työpajan testaus

Teeman valinnan jälkeen valitsimme testipaikan työpajallemme. Päädyimme erääseen jo aiemmin opintojemme hankkeista tutuksi tulleeseen avoimeen päiväkotiin pääkaupunkiseudulta. Testikertoja oli 4. Päätimme ettemme opinnäytetyössämme paljasta kyseisen avoimen päiväkodin nimeä. Koemme ettei sillä eikä paikan sijainnilla ole oleellista merkitystä raportointimme kannalta. Pyrimme päätöksellämme suojelemaan asiakas- ja testiryhmän anonymiteettiä. Tämä avoin päiväkoti oli erinomainen testaukseen moninaisen asiakaskuntansa ja vanhempi-lapsi aspektin vuoksi. Osallistuneiden lasten ikäjakaumaa esitellään kuviossa 1. Erityisen tärkeäksi osoittautui saamamme tuki ja rakentava palaute avoimen päiväkodin henkilökunnan jäseneltä. Henkilökunnan jäsen istui syrjemmällä testauksen ajan ja havainnoi toimintaamme ja työpajan onnistuneisuutta. Tämän palautteen avulla saimme kaiken irti työpajan testauksesta. Oli hienoa saada huomioita myös niistä asioista, joita ohjauksen aikana ei pystynyt itsenäisesti havainnoimaan.

Kuvio 1: Työpajan testaukseen osallistuneiden lasten ikäjakauma

6.3.1 Ensimmäinen testikerta

Ensimmäiseen testikertaan osallistui neljä vanhempi-lapsi-paria. Osallistuneet lapset olivat iältään 2,5 v, 1 v, 2 v ja 1 v 7 kk. Kaksi viimeisenä mainittua paria poistui kesken työpajan. Toinen pari poistui työpajan alkuvaiheessa ja toinen työpajan puolesta välissä. Ensimmäinen

testikerta oli kestoltaan 30 minuuttia ja työpajaan osallistui lopulta 2 lasta ja 2 aikuista. Toimintaan varattu tila sijaitsi avoimen päiväkodin erillisessä huoneessa. Tila rajattiin huonekaluja siirtämällä ja asettamalla suuri matto siihen kohdin, missä lapset ja vanhemmat istuivat. Meille varattiin viltti maton etuosaan. Työpajaa sivusta seuraavalle avoimen päiväkodin työntekijälle valmisteltiin paikka huoneen sivuun. Näin hän pääsisi tarkkailemaan työpajaa, mutta lapset olisivat häneen selin, eikä heidän keskittymisensä kiinnittyisi lapsille mieluisen työntekijään. Tilaa jaettiin myös verhojen avulla ja kaikki turhat tavarat ja huonekalut vietiin syrjään työpajan ajaksi. Lisäksi jätettiin tyhjää tilaa liikkumiseen leikkien aikana. Näillä keinoilla pyrimme rauhoittamaan tilan ja muuntelemaan sen turvalliseksi ja sopivaksi työpajaa ja leikkejä varten.

Kalle-karhun ystäväseikkailun alkaessa toivotimme lapset ja vanhemmat tervetulleeksi tilaan ja kokoonnuimme kaikki istumaan lattialle puoliympyrään. Lapset asettuivat vanhempien lähelle, monet syliin. Aloitimme työskentelyn esittelemällä itsemme ja kertomalla vanhemmille, että kyseessä on työpajan testaus, joka on osa opiskeluihimme kuuluvaa opinnäytetyötä.

Vanhempia informoitiin työpajan jälkeen kerättävästä palaut-

Kuvio 2: Kalle-karhu ja muu välineistö

teesta. Kerroimme myös, että työpajasta voi halutessaan lähteä pois kesken, poistumisesta ei tarvitse olla huolissaan. Esittelimme työpajan kulkua, sadun ja leikin vaihtelua sekä Kalle-karhun sekä hänen matkalaukkunsa. Pehmolelu oli valittu avoimen päiväkodin leluista, jotta Kalle-karhu ja satu jäisivät elämään avoimelle päiväkodille myös työpajojen jälkeen.

Työpajan aluksi luettiin sadun ensimmäinen osio. Tämän jälkeen oli ensimmäisen toiminnallisen osuuden eli soutuleikin vuoro. Ohjeistimme leikin näyttämällä esimerkkiä soudusta ja laulusta. Tämän jälkeen lauloimme osallistujien kanssa yhdessä soutulaulua ja soudimme sadun mukaisesti kohti Intiaa. Vanhemmat soutivat yhdessä lapsensa kanssa käsistä kiinni pitäen, pienimmät lapset keinuen vanhemman sylissä. Ennen esimerkin näyttämistä, lapset olivat jo kääntyneitä vanhempiinsa päin. Leikin aloittaminen ja sen kulku tuntui jäävän lapsille epäselväksi ja osa heistä oli hieman hämmentyneitä. Hetken hämmennyksen jälkeen leikki alkoi kuitenkin sujua ja soutuleikki johdatteli lapset ja vanhemmat mukaan seikkailuun.

Intia osuuden jälkeen sulkaleikin alussa lapsille ja vanhemmille jaettiin höyhenet. Kokeilimme miltä höyhen tuntuu kättä, nenänpäätä ja otsaa vasten silittäessä. Vanhemmat ja lapset silitivät höyhenellä toisiaan ja olivat näin vuorovaikutuksessa keskenään. Kokeilimme yhdessä pudottaa höyheniä ilmasta ja ottaa niitä kiinni. Emme keränneet höyheniä pois leikin jälkeen, vaan annoimme lasten pitää ne. Tarkoituksena oli, että vanhemmat ottaisivat höyhenet talteen ja työpajan päätyttyä lapset saisivat taas ne itselleen. Lapset olivat kuitenkin niin innostuneita höyhenistä, että heidän mielenkiintonsa kohdistui höyheniin työpajan loppuun saakka. Tämä häiritsi hieman työpajan etenemistä ja leikkien soljuntaa, joten päätimme tehdä höyhenosuuteen muutoksia seuraavaa kertaa varten.

Kenia osuuden kohdalla lausuttiin norsuloru. Osallistujat istuivat kasvot meihin päin, lapset istuivat vanhempien sylissä. Vanhemmat lausuiivat lorua yhdessä kanssamme, pienille osallistujille entuudestaan tuntemattoman lorun lausuminen oli liian hankalaa. Norsuloron jokaisessa säkeessä oli oma liikkeensä. Viimeisen säkeen kohdalla vanhempi pääsi kutittelemaan lapsen korvia. Ensimmäiseen testikertaan osallistuvat lapset olivat pieniä ja kyseinen leikki oli heille itsenäisesti leikittäväksi liian haastava. Valmiuksia ”haastavien” liikkeiden suorittamiseen ei vielä välttämättä ollut. Ohjasimme loruleikin niin, että vanhempi ohjaa lapsen käsiä lorun liikkeisiin pitämällä niistä kiinni. Pienet osallistujat eivät lorun alussa välttämättä ymmärtäneet mistä leikissä oli kysymys. Se, että vanhemmat ohjasivat lasten käsiä, näytti olevan lasten mielestä epämiellyttävää.

Australia osuudessa sadun kenguru oli kutsunut eläimet tanssimaan kanssaan digeridoo soittimen tahtiin. Seuraavassa kohdassa leikittiin tanssimalla erilaisten eläimien tavoin. Mietimme yhdessä sadun eläimiä ja niiden tapoja liikkua ja tanssia. Valitsemamme rytmikäs Australialaisen digeridoo soittimen säestämä musiikki vei lapsia takaisin sadun maailmaan ja innosti reippaalla tahdillaan mukaan tanssiin. Lapset lähtivät mielellään tanssin pyörteisiin. Erityisesti tällä toimintakerralla tanssi oli aivan pienimpiäkin lapsia kiinnostavaa ja he omalla kehollaan esimerkkiä näyttäen ehdottelivat erilaisia liikkumistapoja eläimille. Vanhemmat osallistuivat leikkiin aktiivisesti ja osa lapsista tanssi oman vanhemman sylissä.

Työpaja päätettiin loppurentoutukseen, jossa rauhoituttiin kuunnellen satua. Railakkaiden leikkien ja tanssimisen jälkeen pieni rentoutuminen on yleensä tarpeen ja tämä osuus toimiikin hyvin. Lapset lepäsivät lattialla ja vanhemmat silittivät lapsiaan. Lattialla lepääminen vaikutti kuitenkin olevan joillekin lapsista hieman hankalaa, joten muuttimme ohjeistusta siten, että vaihtoehtoisesti lapsi voi halutessaan rauhoittua aikuisen sylissä.

Varsinaisen työpajatoiminnan jälkeen keräsimme vanhemmilta palautteen. Kun vanhemmat lähtivät täyttämään palautelomakkeita, lapset saivat jäädä siksi aikaa tutkimaan työpajan

esineitä, leluja ja kuvia. Toinen meistä osallistui loppupurkuun lasten kanssa ja toinen ohjasi vanhempia palautelomakkeen täyttämässä. Palautteenannon jälkeen vanhemmille jaettiin satuvihkot, jotka sisälsivät Kalle-karhun seikkailun ja kuvittajamme tekemät kuvat. Lasten seuraan jäänyt tutki lasten kanssa Kalle-karhun matkalaukun sisältöä ja palasi laukun sisällön avulla takaisin satuun, sen eläimiin sekä tapahtumiin. Osa lapsista leikki hetken aikaa, mutta palasi melko nopeasti takaisin vanhemman luokse. Eräälle pienelle lapselle tämä loppuleikki osoittautui kuitenkin hyvin tärkeäksi. Lapsi viihtyi leikin parissa koko palautteenannon ajan. Hän tarkasteli kiinnostuneena sadun kuvia ja yritti nimetä kuvissa esiintyviä eläimiä. Lapsi leikki yhdessä aikuisen kanssa uudestaan sulkaleikkiä ja pelasi pienillä Kalle-karhun matkalaukkuun sijoitetuilla maapalloilla. Lapsi selkeästi nautti kiireettömästä hetkestä, joten hänelle annettiin siihen mahdollisuus ja rauha.

Työpajan leikkien välissä luimme lapsille Kalle-karhun ystäväseikkailun satua omasta vihkostamme ja toinen meistä näytti samalla osallistujille suuria kuvia. Satu tuntui olevan sellaisenaan liian pitkä. Lapsilla oli vaikeuksia seurata satua ja keskittyä siihen. Isot ja värikkäät kuvat näyttivät kuitenkin kiinnostavan lapsia ja he tutkivat niitä mielellään. Kuvat helpottivat tarinan ymmärtämistä ja selkeyttivät sadun kulkua. Lapset myös kommentoivat kuvia ja niissä esiintyviä eläimiä. Seuraavaa toimintakertaa ajatellen päätimme tehdä suurimmat muutokset satuun ja Kalle-karhua esittävän pehmolelun käyttöön liittyen. Juteltuamme avoimen päiväkodin työntekijän kanssa, päätimme tehdä sadusta lyhennetyin version. Pyrimme lyhentämään satua siten, että tarina pysyisi edelleen selkeänä ja kiinnostavana, mutta sadusta karsittaisiin hieman maisemakuvausta ja joitakin repliikkejä. Tämä johtaisi sadun nopeampaan luettavuuteen ja helpottaisi sen seuraamista ja ymmärtämistä. Sadun alkuperäinen versio säilyisi osallistujille kotiin jaettavassa satuvihkossa, josta osallistujat pääsisivät halutessaan lukemaan pidemmän version.

Yleisesti ottaen toiminnalliset ja luovat leikit tuntuivat toimivan todella hyvin. Lapset selkeästi nauttivat toiminnallisuudesta ja mitä kehollisempia leikit olivat, sitä innokkaammin he osallistuivat toimintaan. Pienten lasten ollessa kyseessä, leikkien yksinkertaisuus oli erityisen tärkeää. Toiminta oli mielestämme riittävän yksinkertaista ja selkeää.

Avoimen päiväkodin henkilökunnan jäseneltä saamamme idean avulla lähdimme kehittämään Kalle-karhua esittävän pehmolelun käyttöä pidemmälle. Ymmärsimme, että meillä oli mahdollisuus käyttää lelua aiempaa monipuolisemmin. Ensimmäisessä työpajassa pehmolelu oli mukana ja näkyvillä pajan aikana, mutta sen käyttö jäi vähäiseksi. Päätimme ottaa pehmolelun aktiivisemmin mukaan työpajaan. Kalle-karhu olisi jo heti työskentelytilan ovelta otamassa osallistujia vastaan ja tervehtimässä heitä. Tarkoituksena oli myös lieventää pienten lasten jännitystä uuteen tilanteeseen tullessa ja kertoa myöhemmin lisää työpajan kulusta Kalle-karhua apuna käyttäen.

6.3.2 Toinen testikerta

Toiseen testikertaan osallistui neljä vanhempi-lapsi-paria. Kolme lapsista oli 1,5-vuotiaita, yksi 1v 8kk ja yksi 2-vuotias. 2-vuotias vanhempineen poistui työpajan alussa. Testikerta oli kestoltaan 25 min ja siihen osallistui lopulta 4 lasta ja 3 aikuista.

Otimme toisella testikerralla mukaan suunnittelemamme muutoksen Kalle-karhun muuttamisen aktiivisemmaksi toimijaksi työpajan aikana. Muutos koettiin onnistuneeksi. Pehmolelun käyttö työpajan kulun esittelyssä elävöitti tilannetta ja Kalle-karhua päästiin tuomaan ensitstä paremmin esille. Huomasimme, että käytetty pehmolelu oli tarkoitukseen liian pieni. Vaihtaisimme pehmolelun suurempaan, jolloin huomio kiinnittyisi siihen entistä paremmin ja lelun hyödyntäminen olisi helpompaa.

Sulkaleikin jälkeen keräsimme höyhenet yhdessä leikin loputtua takaisin Kallen matkalaukuun. Höyhenten kerääminen pois selvästi rauhoitti lapsia ja auttoi heitä keskittymään työpajan muihin leikkeihin. Luovat ja liikkumaan kutsuvat osuudet toimivat edelleen hyvin ja innostivat lapsia, mutta tällä kerralla tunnelma oli rauhallisempi.

Ensimmäisen tekstikerran norsuloron haasteita lähdimme selvittämään lyhentämällä lorua. Pohdimme, että näin lorun toistaminen ja liikkeiden seuraaminen olisi helpompaa. Pienille osallistujille tämä muutos osoittautui sopivaksi. Tuntui kuitenkin, että lorun aikana ei päästy yhtä riehakkaaseen ja hauskaan tunnelmaan kuin muiden leikkien aikana. Päätimme kehittää lorua eteenpäin seuraavaa testikertaa varten.

Sadun lyhyemmän version lukeminen toisella testikerralla toimi pitkää satua paremmin ja sujuvammin, mutta edelleenkin sadun seuraaminen oli pienimmille osallistujille liian haasteellista ja keskittymistä vaativaa. Saimme palautetta avoimen päiväkodin henkilökunnan jäseneltä, että sadun lyhentäminen ja yksinkertaistaminen olivat kuitenkin onnistuneita ratkaisuja ja satu tuntui nyt helpommin seurattavalta. Kuvat kiinnostivat edelleen. Ne tukivat sadun kulkua ja selkeyttivät sitä.

Loppuleikki osoittautui jälleen erittäin tärkeäksi yhdelle lapsista. Hän viihtyi pitkään Kalle-karhun matkalaukun sisällön parissa ja käytti mielellään aikaa leikkiin. Pääsimme lapsen kanssa palaamaan takaisin sadun maailmaan ja käsittelemään vielä tarinan kulkua. Varasimme jälleen reilusti aikaa lopputyöskentelyyn. Kun lapsi alkoi vanhempansa kanssa tehdä lähtöä, ryhdyimme yhdessä keräämään työpajan välineistöä. Lapsi auttoi meitä siivoamisessa ja laittoi esineet yksi kerrallaan takaisin. Keskustellessamme työpajan testikerran onnistuneisuudesta työpajaa seuranneen avoimen päiväkodin työntekijän kanssa, varmistuimme lopputyöskentelyn merkityksellisyydestä ja päätimme ottaa sen yhdeksi työpajan osaksi, johon lapset

voisivat osallistua yhdessä vanhempiensa kanssa. Näin lapsi ja vanhempi saisivat vielä yhteisen leikkihetken, palaten tarinaan ja työpajan leikkeihin. Lisäksi lapselle annetaan mahdollisuus vapaaseen leikkiin. Syntyy myös mahdollisuus kysyä vanhemmilta lapsilta heidän mielipiteitään työpajasta. Lopputyöskentely toimii selkeänä keinona lopettaa Kalle-karhun ystäväseikkailu.

6.3.3 Kolmas testikerta

Kolmanteen testikertaan osallistui neljä vanhempi-lapsi-paria. Lapset olivat iältään 2-v, 2v 1kk, 1v 8kk ja 1v 4kk. Kaikki osallistujat olivat mukana alusta loppuun. Testikerta oli kestoltaan 30 min ja siihen osallistui 4 lasta ja 4 aikuista.

Kalle-karhu oli nyt selkeästi aktiivinen toimija työpajan aikana ja oli ikään kuin yksi työpajan jäsenistä. Kalle toivotti osallistujat tervetulleiksi tilaan ja työpajaan. Tämä tuntuikin rauhoittavan lapsia ja tunnelma oli kepeämpi, eivätkä lapset vaikuttaneet kovin jännittyneiltä. Kalle oli mukana kaikessa työskentelyssä, leikissä, tanssimassa ja lapsien silittävänä sulka-leikissä. Pehmolelun avulla otettiin kontaktia lapsiin. Kalle oli meille esimerkin näyttäjänä. Leikkejä havainnollistettiin esimerkiksi silittämällä pehmolelua höyhenellä ja tanssimalla se kädessä. Pehmolelu toimi myös erilaisten tunnetilojen välittäjänä. Lapset hakivat aktiivisesti Kalle-karhua mukaan leikkiin.

Kolmannella kerralla myös vanhemmat rauhoittuivat lopputyöskentelyn pariin. Tämä tarjosi mahdollisuuden lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen laadun havainnointiin. Voimme sanoa, että vuorovaikutus vaikutti rauhalliselta, lempeältä ja keskittyneeltä. Vanhemmat ja lapset palasivat yhdessä vielä kerran tarinaan ja sen hahmoihin. Yhteistä leikkiä muiden osallistujien välille ei niinkään syntynyt, mutta tämä ei huolettanut meitä. Tarkoitus oli kuitenkin tukea ja ruokkia lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja tuoda ystävyttä ja toveruutta esille ensisijaisesti sadun avulla.

Saimme avoimen päiväkodin työntekijältä palautetta, että kolmas testikerta oli tunnelmaltaan menevä, täynnä hauskanpitoa, iloa ja naurua. Ohjaamiseen saatu varmuus ja työpajan kulun ulkoa muistaminen johtivat reippaampaan ja motivoivampaan ohjausotteeseen. Suurin muutos tällä testikerralla oli toistojen lisääminen. Saamamme palautteen mukaan kahden edellisen testikerran aikana tehdyt muutokset johtivat tämän testikerran erityiseen onnistumiseen. Työntekijän mielestä kaikki työpajan osat ikään kuin loksahdivat paikoilleen kolmannella kerralla.

6.3.4 Neljäs testikerta

Neljänteen testikertaan osallistui kolme vanhempi-lapsi-paria. Työpajaan osallistui vähän vanhempia lapsia. Eräällä vanhemmalla oli 4-vuotias lapsi ja pieni vauva. Yhdellä vanhemmalla oli mukanaan kaksi 2-4 vuotiasta lasta ja yksi noin 2-vuotias lapsi. Lisäksi pajaan osallistui kaksi noin 3-vuotiasta vanhempineen. Testikerta oli kestoaltaan 35 min ja siihen osallistui yksi vastasyntynyt vauva, 7 lasta ja 3 aikuista. Mukana oli viittä eri kieltä puhuvia osallistujia.

Neljäs ja viimeinen testikerta oli tarkoitettu 2-4 vuotiaille lapsille, sillä halusimme kokeilla kuinka työpaja toimii hieman vanhempien lasten kanssa. Tälläkin kertaa mukana oli kuitenkin alle 2-vuotiaita. Aiempien testikertojen perusteella olimme todenneet, että työpaja ei toimi välttämättä parhaalla mahdollisella tavalla alle 2-vuotiaiden kanssa mutta havaitsimme kuitenkin että pienemmät lapset ottivat mallia isommilta lapsilta. Viimeinen testikerta myös osoitti, että työpaja toimii hyvin eri-ikäisten ja eri kulttuuritaustaisten lasten ja vanhempien kanssa. Kieleltään ja kulttuuriltaan erilaiset osallistujat tuovat työpajan moninaisuuden, ystävyyden ja erilaisuuden arvostuksen teemoja esille.

Ilmapiiri oli ennen työpajan alkua ja sen alkaessa rauhaton ja lapset olivat levottomia. Etenkin vanhemmat lapset lähtivät kuitenkin innoissaan mukaan toiminnan päästessä vauhtiin. Halusimme kokeilla vanhempien lasten kanssa pidempiä leikkejä ja lisäsimme niihin haastetta ja tasovaihteluita, kuten nopeasti, hitaasti, korkealle, matalalle. Hyödynsimme näitä kaikissa leikeissä. Esimerkiksi soutu-leikissä soudettiin nopeasti ja hitaasti ja tanssissa kokeilimme tanssia matalalla ja vastaavasti päästä myös mahdollisimman korkealle. Sulkaleikissä laskettiin yhdessä ensin 1,2,3, jonka jälkeen pudotettiin höyhenet. Nämä muutokset loivat työpajaan jännityksen tuntua.

Siirtymissä eri maiden välillä isommat lapset innostuivat ehdottelemaan kulkuvälineitä, koimme tämän edistävän työpajaan osallistuvien lasten osallisuutta. Eri kulkuvälineiden mukaan ääntelehtiminen ja niillä matkustaminen tuntuikin olevan isommille lapsille mielekäästä ja tähän käytettiinkin enemmän aikaa kuin aiemmilla testikerroilla. Avoimen päiväkodin työntekijän ja havaintojemme mukaan tämä oli ohjauksellisesti vahvin testikertamme. Uskasimme heittäytyä entistä enemmän ohjaamiseen ja toimintamme oli innostavaa. Olimme saaneet edellisiltä kerroilta paljon lisää itseluottamusta ja rohkeutta. Tämä välittyi työskentelysämme.

6.4 Valmis työpaja

Tässä luvussa esitellään taulukon (taulukko 2) avulla valmis työpajamalli. Taulukosta käyvät ilmi työpajan osiot, sisältö sekä asetetut tavoitteet.

Osio	Sisältö	Tavoitteet
Työpajan kulun, sadun ja Kalle-karhun esittely.	Esitellään Kalle-karhu pehmolelua apuna käyttäen. Kerrotaan lyhyesti seikkailun tarkoitus ja kulku.	<ul style="list-style-type: none"> Sadun hahmoon tutustuminen Virittäytyminen seikkailuun ja toimintaan Osallistujien motivointi
Sadun lukeminen	Luetaan osallistujille ääneen satua ja näytetään kuvia yksi osio kerrallaan. Satua luetaan jokaisen leikki-osion jälkeen.	<ul style="list-style-type: none"> Ystävyyden, moninaisuuden ja erilaisuuden arvostamisen teemojen käsittely Tunneällyn ja empatian herättely Sanavaraston kartuttaminen Maailmankuvan laajentaminen Sadun selventäminen kuvien avulla
Siirtymät osioiden välillä	Keksitään tapoja matkustaa eri maihin ja kuvitteellisesti matkustetaan lentäen tai vaikkapa autolla.	<ul style="list-style-type: none"> Energian purkaminen ennen seuraavaa satuhetkeä Seikkailun tunnun luominen
Soutuleikki	Vanhemmat ja lapset soutavat yhdessä toisistaan käsistä kiinni pitäen. Leikkiä säestetään laulamalla soutu laulu.	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen kielellisen kehityksen tukeminen laulellen Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen kosketuksen avulla
Sulkaleikki	Kokeillaan miltä höyhen tuntuu iholla. Kutitetaan kämmenselkää ja nenänpäätä. Vanhemmat ja lapset kokeilevat samaa toisilleen. Nostetaan höyhenet ilmaan ja lasketaan yhdessä 1,2,3, pudotetaan höyhenet maahan. Toistetaan monta kertaa. Lapset voivat kokeilla höyhenien kiinniottamista.	<ul style="list-style-type: none"> Koordinaatiokyvyn ja hienomotoriikan kehittäminen höyhentä käsitellen Jännityksen hetkien ja onnistumisen kokemusten luominen Vanhemman ja lapsen välistä yhteyttä tuetaan höyhenellä hellitellen.
Norsuloru	Leikitään yhdessä loruleikki. Ohjaajat näyttävät esimerkiksi leikin liikkeisiin ja vanhemmat sekä lapset toistavat liikkeet perässä.	<ul style="list-style-type: none"> Motoristen taitojen kehittäminen Kielellisten taitojen kehittäminen Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen kosketuksen avulla
Eläintanssi	Tanssitaan yhdessä tarinassa esiintyvien eläimien tavoin musiikin tahdissa. Lapset saavat keksiä erilaisia tanssityylejä eläimille.	<ul style="list-style-type: none"> Motoristen taitojen kehittäminen eri tavoin ja tasoin liikkuen Kulttuuriin tutustuminen musiikin avulla
Rentoutus	Kuunnellaan satu loppuun sylikkäin istuen ja lattialla makoillen. Vanhemmat silittävät lapsiaan.	<ul style="list-style-type: none"> Rauhoittuminen stimuloivien leikkien jälkeen Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen silittellen
Lopputyöskentely	Tutkitaan yhdessä Kalle-karhun matkalaukun sisältöä. Jaetaan materiaaleja. Jutellaan sadusta, sen hahmoista ja ystävyydestä.	<ul style="list-style-type: none"> Työskentelyn päättäminen Sadun muistelu ja purkaminen Osallistujien kiittäminen Kotiin vietävän materiaalin jakaminen.

Taulukko 2: Osioiden sisältö ja tavoitteet

7 Arviointi

Arvioimme seuraavassa osassa kehitellyn työpajan laatua, yhteistyötä Yhteiset Lapsemme järjestön kanssa sekä omaa osaamistamme ja ammatillista kasvuamme. Työpajan laadun arviointi perustuu työpajan testaukseen, työpajaan osallistuneiden vanhempien palautteisiin toiminnasta, omiin havaintoihimme ja yhteistyökumppanimme kommentteihin. Pohdimme asetettujen tavoitteiden saavuttamista niin omasta näkökulmastamme, kuin myös järjestön näkökulmasta.

7.1 Prosessin arviointi

Kun suunnittelimme Kalle-karhun ystäväseikkailua, tutkimme leikin ja sadun merkityksiä ja käyttökeinoja aktiivisesti. Kaikki työpajan muotoutumiseen liittyvät päätökset on tehty pitkän harkinnan ja tiedonhaun jälkeen. Olemme pyrkineet aktiivisesti siihen, että jokaisella työpajan osalla, alusta loppuun on merkitys, tavoite ja osion käyttö on perusteltavissa tutkimustiedolla. Ohjausvihkosen luomisessa (liite 6) olemme käyttäneet avuksemme paljon omia kokemuksiaamme ohjaamisesta. Näin olemme luoneet selkeän ja yksinkertaisen ohjeistuksen, joka jättää tilaa yksilölliselle ohjaamiselle ja improvisaatiolle. Työpajan koulutuksessa vapaaehtoisille ja järjestön väelle saimme palautelomakkeiden avulla varmistusta ohjevihkon onnistuneisuudesta. Vihko koettiin hyväksi tueksi työpajan ohjaamiseen.

”Työpajaa tehdessänne paneuduite teoriatietoon lapsen ja vanhemman välisestä vuorovaikutuksesta ja leikin merkityksestä lapselle. Mielestäni teillä oli hyvä teoriapohja lähteä kehittämään työpajaa pienille lapsille ja sen lisäksi kummallakin oli myös käytännön kokemusta työpajojen ohjaamisesta sekä lasten kanssa työskentelemisestä. Käytitte tietojenne ja taitojanne hyvin hyödyksi. Olitte oivaltaneet hienosti, että käytännönläheisessä työpajassakin pitää olla vahva teoriatausta, jotta työpajasta tulee mahdollisimman laadukas.”
(Cronstedt 2017.)

Toimimme prosessin aikana tiiviissä yhteistyössä yhteistyökumppanimme Yhteiset Lapsemme ry:n kanssa. Järjestön tarjoaman ohjaajamme mukaan yhteistyömme on ollut erittäin onnistunutta. Heidän mielestään aiempi tuntemuksemme järjestöstä ja sen arvomaailmasta auttoi siinä, että osasimme prosessin aikana huomioida hyvin heidän toimintatapansa ja toimia tämän ajatuksen mukaan. Järjestön väki koki, että he pysyivät hyvin mukana koko prosessin ajan ja pääsivät vaikuttamaan työpajan sisältöön sopivassa määrin. Pyrimme tuomaan ongelmatilanteita ja kohdattuja haasteita esille rohkeasti ja keskustelimme niistä yhdessä pohtien ratkaisuja. Huomasimme prosessin aikana että moninaisuuden ja monikulttuurisuuden teemojen ympärillä liikkuminen vaati omanlaistaan näkökulman pohdintaa ja käytetyn termistön

hallitsemista. Koimme järjestön väen ammattitaidon omalla alallaan meille arvokkaaksi voimavaraksi prosessin aikana. Järjestön tarjoaman ohjaajan mukaan perustelimme tekemiämme valintoja ja kysyimme mielipidettä prosessin eri vaiheissa. Pidimme yhteistyökumppaniin säännöllisesti yhteyttä sähköpostitse, puhelimitse ja palaveeraamalla. Pyrimme tällä tavoin pitämään huolta siitä, että kumpikin projektin osallistujapuoli olisi aina ajan tasalla prosessin etenemisestä, tehdyistä valinnoista ja aikatauluista. Otimme vastaan yhteistyökumppanin esittämät kehitysehdotukset ja muokkasimme työpajaa yhteistyökumppanin toiveiden mukaisesti. Yhteistyöllä pyrimme varmistamaan sen, että järjestölle tarjottava työpaja, jota voisi kuvailla myös tuotteeksi, olisi hyödyllinen, aikaa kestävä, arvomaailmaltaan järjestön toiveiden mukainen toimiva kokonaisuus.

”Suhtauduite opinnäytteeseenne, työpajaan ja sen kehittämiseen kunnianhimoisesti yhdistystämme arvostaen. Haasteiden edessä ette lannistuneet, vaan olitte innovatiivisia ja mietitte ratkaisuja sekä itsenäisesti että yhdessä minun kanssani. Sain sopivassa määrin vaikuttaa päätöksiin koskien työpajaa, mistä olen erittäin iloinen ja kiitollinen. Piditte minut ajan tasalla pitkin prosessia, mikä lisäsi luottamustani teihin ja yhteistyöhömmme.” (Cronstedt 2017.)

Valmis työpajamme on uudenlainen, mutta kokonaisuutta ja sen tavoitteita kunnioittava osa Ole rohkea ja reilu- työpajatoimintaan. Vanhemmille ja lapsille suunnattua työpajaa ei vielä ollut, joten loimme keinon tavoittaa uuden kohderyhmän. Lisäksi vuorovaikutuksen vahvistaminen ja yhteisen mukavan hetken mahdollistaminen vanhemman ja lapsen välille työpajan avulla ovat uusia asioita jo olemassa oleviin työpajoihin verrattuna. Aiemmat työpajat keskityivät vanhempien lasten ohjaamiseen, mutta luomamme Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpaja soveltuu ikätasoisesti nuoremmille lapsille.

7.2 Kalle-karhun ystäväseikkailun laadun arviointi

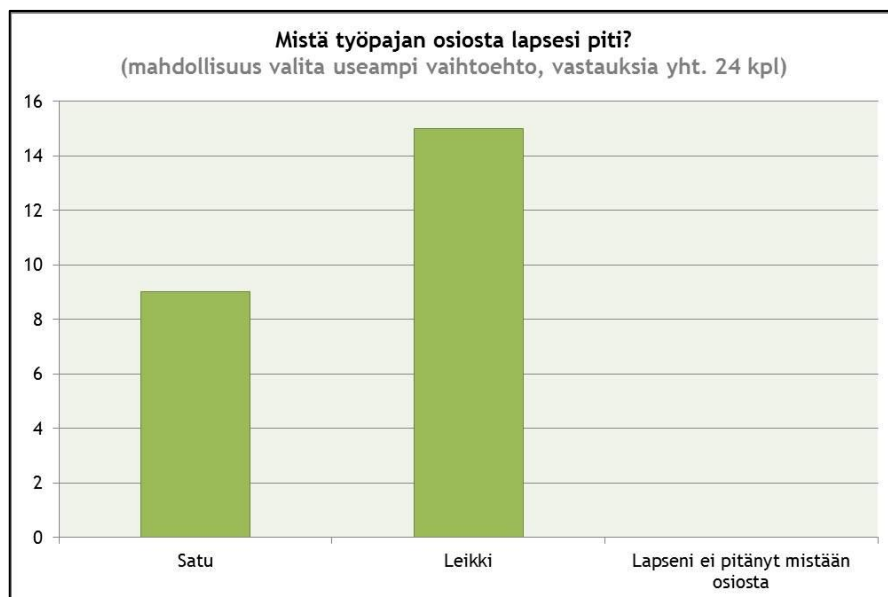
Työpajojen testien jälkeen pyysimme vanhempia kertomaan palautetta työpajan onnistuneisuudesta. Lasten kokemusten kerääminen kirjalliseen muotoon osoittautui erittäin haastavaksi, sillä osallistujat olivat vielä todella pieniä. Työpajan testaustilanne oli kaikessa hauskuudessaan monelle pienelle lapselle myös uusi ja jännittävä. Tästä johtuen vanhemmilta pyydettyssä palautteessa kerättiin myös lasten kokemuksia työpajasta. Vanhemmat pääsivät arvostelemaan työpajan kyselylomakkeen (liite 4 & 5) avulla. Seuraavaksi esitettävissä kuvioidessa vastaajien määrä vaihtelee, sillä kaikki osallistujat eivät vastanneet jokaiseen kysymykseen. Lisäksi niille vanhemmille, jotka saapuivat työpajaan useamman lapsen kanssa, tarjottiin lomakkeesta erillinen lyhennetty versio, pelkillä lapsen liittyvillä kysymyksillä tavallisen lomakkeen lisäksi. Näin pääsimme arvioimaan erikseen kummankin lapsen näkökulmaa. Palautelomake tarjottiin vanhemmille suomeksi ja englanniksi.

Pyrimme tarjoamaan työpajan aikana vanhemmalle ja lapselle iloisen yhteisen leikkihetken musiikin ja sadun parissa. Tavoittelimme leikkihetkellä mielekästä lapsen ja vanhemman yhteistä kokemusta. Leikin yhdistävä ja vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta tukeva rooli tuli näkyviin testissä. Työpajan seikkailuun tunnuttiin laskeutuvan mainiosti, osallistujat rauhoituivat, leikkivät yhdessä, nauroivat ja pitivät hauskaa. Tämä vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen hyvä laatu ja onnistuneen hetken luominen näkyy myös yksimielisessä vanhempien palautteessa (kuvio 3).

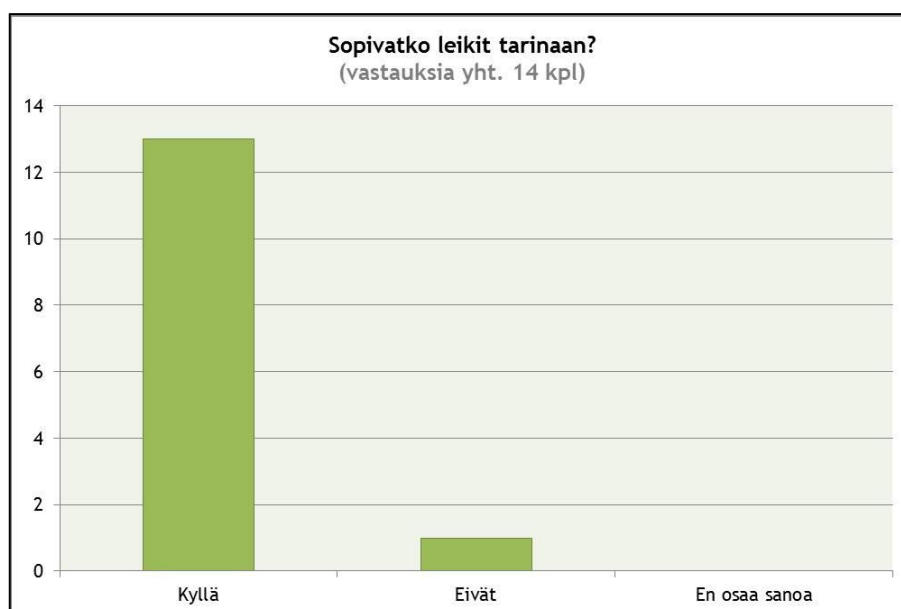
Kuvio 3: Vanhempien palaute yhdessäolosta lapsen kanssa työpajan aikana

Halusimme kartoittaa leikkien sopivuutta kohderyhmälle ja päätimme kysyä, mistä työpajan osioista vanhemmat pitivät ja myös sitä, mistä työpajan osiosta vanhempien havaintojen perusteella heidän lapsensa nauttivat. Heti testikertojen jälkeen juttelimme avoimen päiväkodin henkilökunnan jäsenen kanssa. Viimeisiä testikertoja kohden, kertoi hän myös huomaneensa leikin riemun lisääntyneen. Luulemme, että tämä johtuu toistojen ja liikkeiden tasojen lisäämisestä, mutta myös oman ohjauskokemuksemme karttumisesta ja työpajan rytmin selventymisestä. Monet vastaajista ruksittivat parhaaksi koetun osion kysymyksistä sekä sadun, että leikin sekä omalla, että lapsensa kohdalla. Kuitenkin leikki tuntui olevan osallistujille työpajan mieluisin osio (kuvio 4). Erityisen mieluisina mainittiin soutuleikki (x2), tanssi(x5) ja höyhenillä leikkiminen (x4).

Kuvio 4: Vanhempien kertomana lapsen mieluisimmat työpajan osiot

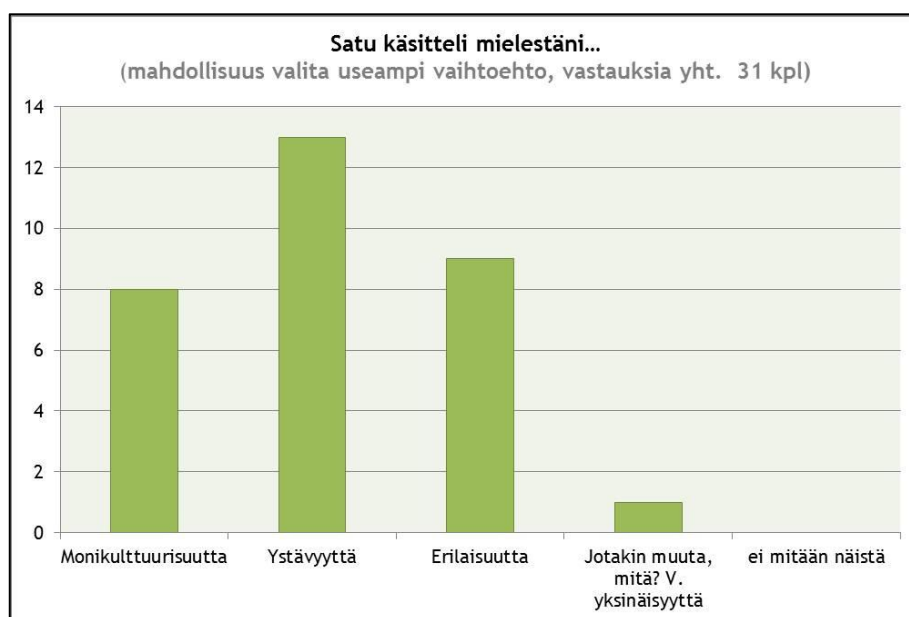
Vaikka leikki osoittautui mieluisimmaksi osioksi, seuraava kuvio kertoo mielestämme juuri siitä mihin sadulla pyrimmekin (kuvio 5). Tavoittelimme sadun avulla rungon luomista työpajalle ja leikkien kulun tukemista. Omasta kokemuksestamme voimme sanoa, että leikin maailmaan oli helppoa sukeltaa sopivan jännittävän sadun tukemana. Vanhempien palautteen vapaassa osiossa oli yksi vastaajista kirjoittanut kuvien helpottaneen lapsen satuun keskittymistä.

Kuvio 5: Vanhempien mielipide siitä, sopivatko leikit tarinaan

Sadun teema tuntui selventyvän vanhemmille hyvin. Siitä kertoo kuvio 6. Näin yhteistyökumppanimme kommentoi satua.

”Työpajan satu on ikätasolle sopiva, leikkeihin innostava ja tempaa osallistujat mukaansa. Lyhennettynä satu toimii leikkien välissä innoittaen aina seuraavaan leikkiin. Satua tukee hieno kuvitus. Eri maiden mukaan ottaminen ja siirtymät näihin maihin toimivat hienosti ja tuovat erilaisia kulttuureita mukaan työpajaan.” (Cronstedt 2017.)

Kuvio 6: Vanhempien käsitys sadun aiheesta

Vanhempien antaman palautteen perusteella voidaan sanoa että työpaja on onnistunut ja laadukas kokonaisuus. Kukaan osallistuja ei lomakkeessa vastannut ettei hän tai hänen lapsensa olisi nauttinut työpajasta laisinkaan. Kaikki kertoivat nauttineensa joko sadusta tai leikistä. Suuri osa kummastakin. Kaikki osallistujat kertoivat palautteessaan ohjeiden olleen selkeitä. Jokainen osallistuja suosittelisi työpajaa muille. Työpajan pituus nousi ilmi muutamassa palautteessa. Työpaja olisi vastaajien mielestä voinut olla jopa pidempi. Tämän palautteen innoittamana pohdimme mahdollisuutta, että jos osallistujat olisivat hieman vanhempia, työpajan pidentäminen onnistuu sadun pitkän version lukemalla ja toistoja lisäämällä. Toiset vastaajat taas kiittelivät pajan pituutta ja mainitsivat että kokoajan nopeasti etenevä paja ei pitkästytä lasta.

Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpaja koulutettiin Yhteiset Lapsemme ry:n henkilökunnan jäsenille ja vapaaehtoisille huhtikuun 2017 lopussa. Työpaja leikittiin kerran lävitse ja tämän jälkeen esiteltiin ohjaajan ohje (liite 6) sekä pyydettiin vapaaehtoisten palaute, kommentteja

ja kysymyksiä työpajasta ja ohjeistuksesta. Itse työpajan koulutus oli vapaaehtoisten mieleen ja he kokivat tämän hyödylliseksi.

Vapaaehtoisten kommentit työpajasta olivat positiivisia. Erityisen hyväksi koettiin leikkien monipuolisuus, toiminnallisuus ja sulkaleikki. Samoin leikkien selkeys ja helppous, vaihtelevat toistot ja tanssiminen olivat vastaajien mieleen. Satua kuvailtiin kauniiksi ja toimivaksi. Ohjaajan vihko koettiin ennen kaikkea selkeäksi, kattavaksi ohjeeksi ja tueksi työpajaan valmistautumiseen. Ohje auttoi vapaaehtoisia työpajan ytimen ymmärtämisessä ja samat vastaajat kertoivat ohjeen jättävän hyvän tilan improvisaatiolle ja omalla tavalla ohjaamiselle.

Työpajan materiaalit ovat mielestämme laadukkaita ja olemme käyttäneet niiden luomiseen reilusti aikaa ja resurssejamme. Aiemmissa pajoissa työpajan vaikutus saattaa jäädä vain päiväkodin seinien sisälle. Lapset eivät välttämättä muista kertoa kotona kokemastaan. Luomamme uudenlainen paja on ainutlaatuinen mahdollisuus viedä moninaisuuden arvostuksen ja ystävyyden teemoja myös koteihin. Näin yhteistyökumppanimme kuvailee materiaalien onnistuneisuutta:

”Materiaalit ovat mielestäni laadukkaita, selkeitä ja toimivia. Työpajaan osallistuneille jaettava satuvihko oli mielestäni hieno idea ja lisä työpajoihin. Näin ollen kaikille osallistujille jää konkreettinen muisto työpajasta, jonka avulla vanhemmat ja lapset voivat palata paitsi työpajan satuun, sen teemoihin, mutta myös leikkeihin työpajan jälkeen. Työpaja ikään kuin jää elämään koteihin ja näin ollen sen vaikuttavuus jatkuu yhteisen työpajatuokion jälkeen.”
(Cronstedt 2017.)

Testauskokemuksemme, yhteistyökumppanimme ja osallistuneiden vanhempien palautteen pohjalta voimme sanoa, että Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpaja on onnistunut ja laadukas kokonaisuus.

7.3 Oman oppimisen arviointi

Kun lähdimme suunnittelemaan Kalle-karhun ystäväseikkailua, olimme tietoisia leikin ja sadun peruspiirteistä, lainalaisuuksista ja merkityksestä. Käsitksemme leikistä ja sadusta lapsen kehityksen tukena on kuitenkin laajentunut jatkuvasti prosessin aikana. Ymmärrämme leikin ja sadun nyt erinomaisena keinona päästä lähemmäs lapsen maailmaa ja sen, kuinka erityisesti leikki on lapsen olemuksessa ja elämässä jatkuvasti läsnä. Olemme opinnäytetyöprosessin aikana päässeet syventymään aiheiden piiriin, leikistä ja sadusta syntyviin yllättäviinkin hyötyihin ja kaiken tämän tiedon käyttömahdollisuuksiin. Laajempi perehtyminen aiheen parissa on

lisännyt omaa tietotaitoaamme varhaiskasvatuksen tulevina ammattilaisina ja parantanut selkeästi tieteellisen kirjoittamisen tasoa. Samalla olemme päässeet soveltamaan teoriaa käytäntöön ja nähneet siitä syntyneet hyödyt, leikin ilon ja riemun.

Prosessin aikana haasteellista on ollut oman tietämättömyyden ja epäonnistumisten kestäminen ja niistä ammentaminen. Epäonnistumisista on voinut vain oppia ja olemme ymmärtäneet niiden olevan mahdollisuuksia parantaa, ei niinkään negatiivisia kompastuksia. On ollut hyödyllistä ymmärtää, että opintojen ohessa tehdyistä töistä, harjoitteluista ja hanketyöskentelykokemuksesta on ollut hyötyä. Erityisesti olemme ammentaneet omasta Ole rohkea ja reilu -työpajojen ohjauskokemuksesta ja hyväksi koetuista käytännöistä. Olemme parhaamme mukaan käyttäneet kaikkea tietämäämme hyväksi prosessin aikana, emmekä ole pelänneet kysyä tuntemattomastakaan ammattitaitoisilta ja oman työpiirinsä tuntevilta alan konkareilta. Yhdessä harkiten ja tarpeen vaatiessa järjestöä, testipaikan henkilökuntaa ja ohjaavaa opettajaa konsultoiden olemme saaneet kehitettyä työpajaa entistä paremmaksi ja kohderyhmälle soveltuvaksi.

Opinnäytetyö on ollut suuri osa opintojamme. Olemme sitoutuneet työpajan luomiseen täydellä teholla ja tosissamme. Päätimme jo prosessin alussa, että kun työhön ryhdytään, siihen panostetaan ja siitä otetaan kaikki ammatillisesti irti. Oppimispäiväkirjaa tarkastellessamme, selkenee kuinka paljon olemme kehittyneet opinnäytetyön suunnittelun aloituksen jälkeen. Tiukasti tavoitteellinen työskentely on ollut haastavaa ja palkitsevaa. Suunnittelun aikana aiheen rajaaminen, suunnan vaihtaminen ja valittuun aiheeseen asettuminen ovat olleet opettavaisia prosesseja. Samalla olemme kehittyneet projektin hallinnassa ja suurten kokonaisuuksien käsittämässä ja ymmärtämisessä. Laajan kokonaisuuden hallinta on ollut hienoa, kuten myös koko prosessin kokeminen. Teeman valinta, sadun ja jokaisen leikin yksityiskohmainen alusta saakka suunnitteleminen ja kokonaisuuden testaaminen avoimessa päiväkodissa ovat olleet prosessin huippuhetkiä. Nyt, kun työ on valmis ja työpaja käyttökuntoinen ja onnistunut, voimme todellakin sanoa tehneemme parhaamme.

Prosessin alussa otimme käyttöön kaikki toimintaympäristöä ja kohderyhmää koskevat tietomme. Arvokasta lisätietoa saimme järjestön väeltä ja itse avoimen päiväkodin kohderyhmää ja toimintaympäristöä havainnoiden. Tiedämme minkälaista työpajan ohjaaminen avoimen päiväkodin kaltaisessa ympäristössä on ja minkälaisia haasteita ja onnistumisia pienten lasten ja vanhempien kanssa yhdessä työskentely tuo mukanaan. Vaikka päätehtävä olikin uudenlaisen työpajan luominen järjestölle ja olemme testanneet työpajaa lapsilla ja vanhemmilla, uudenlaisen aspektin työhön on tuonut työpajojen kouluttaminen vapaaehtoisille. Kun olemme pitäneet vapaaehtoiset mielessämme, ovat ohjeistuksetkin muodostuneet selkeiksi ja yksinkertaisiksi.

Työparityöskentely on ollut antoisaa. Harjoittelukokemuksemme ovat olleet jonkin verran samankaltaisia ja kummankin intohimo on lasten kanssa tehtävän työn suunnittelu ja kehittäminen. Olemme oppineet ymmärtämään toistemme vahvuuksia niin kirjottamisen, kokonaisuuk-sien hallinnan kuin tiedon prosessoinninkin saralla. Työskentely tiiminä on ollut helppoa kun tavoitteet ja suunta on alusta lähtien asetettu yhdessä ja yksimielisesti. Tavoite on ollut koko ajan kirrkaana mielessä. Yhdessä työtä tehden ja yhteistyökumppanien apua käyttäen olemme onnistuneet todistamaan tällä työllä osaamisemme ja ylittämään aiemman osaamis-tasomme siinä samalla.

7.4 Kohdatut haasteet, kehittämisehdotukset ja eettiset pohdinnat

Työpajan suunnittelun aikana haasteita ilmeni sadun oikean pituuden löytämisessä. Pyrimme sadullamme tuomaan esille kulttuurillista rikautta ja keskityimme siihen alussa ehkäpä liikaa-kin. Satu sisälsi paljon kuvailua ja tämä näkyi sen pituudessa. Satu oli lapsille, erityisesti pie-nimmille, liian pitkä ja ikätasoon nähden liian monimutkainen. Lukuisien muutoksien jälkeen ja järjestön väen kanssa keskusteltuamme, tulimme siihen tulokseen, että pienimmät osallis-tujat eivät niinkään keskity sadussa esiin tulevaan maiden ja kulttuurien kuvailuun. He enem-mänkin keräävät tätä kulttuurista tietoa ja kokemuksia käytettyjen kuvien, musiikin ja leik-kien kautta kaikilla aisteillaan. Lopullisessa työpajassa sadusta luetaan vain lyhennetty versio. Kuvailevampi, pidempi versio löytyy kuitenkin kotiin tarjottavasta satuvihkosesta. Näin satua voidaan lukea ja teemaa käsitellä myös kotona. Toivommekin että aiheen parissa vietetään yhteisiä hetkiä.

Haasteita tuotti työpajapalautteen kerääminen lapsilta. Tämä nousi esiin myös järjestön an-tamassa palautteessa ja asian kanssa painitaan kaikkien pienten lasten työpajojen kohdalla. Osallistujat olivat joissain pajoissa alle kahden vuoden ikäisiä ja uusi tilanne sekä uudet aikui-set nostivat jännityksen tasoa entisestään. Kysyessä hauskimpia leikkejä, suurin osa lapsista ei uskaltanut vastata. Palautekeskustelun tai kyselyn käyttäminen ikäryhmän kanssa ei ole otol-lista. Olimme etukäteen pohtineet erilaisia värikortteja, hymynaamoja ynnä muita palautteen keruun muotoja mutta lopulta päädyimme pyytämään lasten palautteen vanhempien kautta. Jälkeen päin ajateltuna olisimme voineet panostaa uuden palautteen saamiskeinon kehittämi-seen ja palautteen keräämiseen vaikkapa luovalla tai toiminnallisella tavalla.

Voimme havaintojemme perusteella sanoa, että suuri osa lapsista tuntui nauttivan pajasta. Osa rauhallisesti seuraten, osa riemukkaasti leikeissä hyppien ja tanssien. Osalle pienistä osal-listujista jännitys ja uusi tilanne oli liikaa ja he joutuivat poistumaan työpajasta kesken kai-ken. Emme kuitenkaan usko, että työpajan laadukkuudella oli tähän osuutta. Kohderyhmä on ohjaajan ja lapsen välisen vuorovaikutuksen kannalta mielestämme kuitenkin hieman haas-tava ja tilanne uusi sekä jännittävä.

Järjestön väki toivoi vapaaehtoisten koulutuksen jälkeen lisää siirtymiä eri leikkiosioiden ja sadun väleille. Itse olimme näitä johdatteluja käyttäneetkin, mutta emme olleet ajatelleeksi niiden merkitystä ja kirjaamista vapaaehtoisten avuksi. Järjestö pyysi myös lisää sisältöä loppukeskusteluun. He toivoivat palautteen keräämistä helpottavia kysymyksiä. Koimme nämä kehitysehdotukset varsin merkittäviksi ja helpoksi toteuttaa. Muutokset on otettu huomioon ohjaajan ohjeessa (liite 6).

Eettinen pohdinta oli opinnäytetyöprosessimme aikana välttämätöntä. Halusimme toiminnallemme vaalia sosiaalialan eettisiä ohjeita muun muassa osallisuuden kannalta. Kuten varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjeistavat, tulisi lapsen osallisuutta tukea. Lapselle tulee suoda oikeus ilmaista itseään ja tulla ymmärretyksi juuri niillä ilmaisun keinoilla, jotka hän sillä hetkellä taitaa. Niin aikuiselle kuin lapsellekin tulisi toiminnan aikana kehittyä tunne voimaantumisesta ja tasavertaisesta toimijuudesta. (Talentia 2017, 16-18) Työpajassa lapset sekä vanhemmat pääsivät vaikuttamaan leikkien kulkuun. Jätimme reilusti tilaa osallistujien ilmaisulle ja omalle tavalle leikkiä ja nauttia työpajasta. Osallistujat saivat halutessaan määritellä esimerkiksi tanssiessa käytetyt eläimet ja niiden liikuntatavat. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja jokaisella osallistujalla oli mahdollisuus poistua työpajasta halutessaan kesken toiminnan.

Osallistuessaan työpajaan vanhemmille kerrottiin selkeästi työpajan tarkoitus ja kuinka työpaja on osa opinnäytetyötämme. Kävimme lävitse toiminnan tavoitteet ja esittelimme lopuksi täytettävän palautelomakkeen. Emme keränneet palautelomakkeessa henkilötietoja ja kerätyt palautteet on hävitetty asianmukaisesti. Emme prosessin tai raportoinnin aikana kertoneet työpajan testauspaikan nimeä tai sijaintia. Näin osallistujat eivät ole tunnistettavissa raportissa. Raportin kuvissa ei esiinny työpajaan osallistuneita henkilöitä, eikä niiden perusteella voi tehdä oletuksia työpajan testauspaikan sijainnista.

Moninaisuuden arvostaminen, vertaisuus ja osallisuus sekä vastuu ja välittäminen ovat Yhteiset Lapsemme -järjestön toiminnan arvoja (Yhteiset Lapsemme b). Sosiaalialan ammattilaisen tehtäviin kuuluu edistää oikeudenmukaisuutta koko yhteiskunnassa. On tunnistettava yhteiskunnan kulttuurinen ja etninen moninaisuus ja kunnioitettava sitä. (Talentia 2005.) Yhteiset Lapsemme ry:n arvomaailma toimi perustana toiminnallemme koko prosessin ajan. Tiiviin yhteistyön avulla pidimme huolen, että arvot välittyivät toiminnassamme ja valmiissa työpajassa. Työskentelimme työpajaan osallistuneita lapsia ja vanhempia kunnioittaen ja arvostaen. Koemme omalta osaltamme olevamme vastuussa tasa-arvon edistämisestä ja kulttuurisen rikkauden vaalimisesta. Luomamme työpajan avulla pyrimme edistämään näitä aatteita suomalaisessa yhteiskunnassa.

7.5 Pohdinta

Kun ryhdyimme opinnäytetyöprosessiin, halusimme luoda työelämälähtöisen, käytännönläheisen ja hyödyllisen työn. Näin päädyimme luomaan toiminnallisen opinnäytetyön yhteistyössä Yhteiset Lapsemme järjestön kanssa. Tämän opinnäytetyön ja valmiin työpajan avulla osoitamme tietotaitomme sosiaaalialaan ja erityisesti varhaiskasvatukseen liittyen. Käytetyt menetelmät ovat merkittäviä, sillä leikki ja satu ovat tärkeässä roolissa niin kodeissa, kuin varhaiskasvatuksen työkentällä. Leikkiminen tuottaa mielihyvää ja on hyödyllistä niin lapsille, kuin aikuisillekin (Tapio 2015, 18). Sadun ja leikin ympärille rakentuneet mielikuvitusmaailmat herättävät keskustelua lapsen ja vanhemman välillä. Molemmipuoliset kysymykset johdattelevat ottamaan puheeksi haastaviakin asioita, joita on tärkeää ja turvallista pohtia yhdessä. (Lyytinen & Lyytinen 2002, 116-118.)

Kalle-karhun ystäväseikkailun yhdessä leikityt leikit ja kuunneltu satu tuovat esille tärkeitä aiheita, moninaisuuden arvostusta ja ystävyyttä. Lähestymistapa on lapsille soveltuva, sillä lapsi oppii toiminnan kautta. Meillä aikuisilla on erinomainen mahdollisuus vaikuttaa siihen, minkälaisista asioista lapsi kulloinkin innostuu ja kiinnostuu ja näin ollen myös siihen, mitä hänellä on mahdollisuus oppia. (Helenius 2004, 5.) Emme voi tietää, onnistuuko uusi Kalle-karhun ystäväseikkailu vaikuttamaan aikuisten ja lasten asenteisiin tai mielipiteisiin moninaisuudesta sekä ystävydestä. Voimme kuitenkin sanoa, että onnistuimme tarjoamaan vanhemmille ja lapsille mahdollisuuksia ja keinoja käsitellä asiaa yhdessä.

Työpajoja testatessa havaitsimme vanhemmissa ja lapsissa selkeän hetken rauhoittumisen ja mielikuvitus-seikkailuun sukellettiin tosissaan. Kosketus toimi erinomaisesti, luoden vanhemmalle ja lapselle yhteisen hyvän hetken. Yhteenvetona voidaan sanoa, että olemme saavuttaneet tavoitteemme. Onnistuimme luomaan järjestölle mieluisan, tarpeellisen ja laadukkaan työpajan. Satu ja leikit tuovat esiin moninaisuuden arvostusta ja ystävyyttä. Kalle-karhun ystäväseikkailu on ajankohtainen, laadukas ja kohderyhmälle soveltuva kokonaisuus. Leikki tuottaa vanhemmille ja lapsille yhteisen mukavan tuokion arjen keskelle ja satu tukee toimintaa erinomaisesti.

Työpajan tulevaisuuden näkymät ovat mainiot. Järjestö ottaa Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajan käyttöön jo viimeistään syksyllä 2017. Ensimmäiset vapaaehtoiset on jo koulutettu työpajan ohjaamiseen ja he ovat kertoneet lähtevänsä mielellään ohjaamaan työpajaa. Järjestön mukaan työpaja on valmis kokonaisuus, joka toimii vaikka heti ja sellaisenaan. Sen ohjaaminen onnistuu esimerkiksi tapahtumissa, avoimissa päiväkodeissa ja päiväkotien toiminnallisissa vanhempainilloissa. Niin kuin jokaisessa Ole rohkea ja reilu -työpajassa on tapana, työpajojen muokkaus erilaisiin käyttötarkoituksiin ja uudentilaisille asiakasryhmille on mahdollista. Järjestöltä on toivottu työpajoja päiväkodeille alle 4-vuotiaille. Tämän työpajan pieni muokkaus mahdollistaisi sen ohjauksen myös tällä tavoin. Ohjaajat saavat työpajasta

mallin toimintaan, jota he voivat henkilökohtaisella otteellaan maustaa. Työpajan tavoitteet ja runko pysyvät kuitenkin ennallaan, vaikka pienien muutoksien tekeminen on mahdollista.

Maahanmuutto ja Suomen kulttuurien kirjon rikastuminen on ollut lähiaikoina paljon esillä mediassa. Asenneilmasto on näihin teemoihin liittyen liian usein negatiivinen, jopa vihamielinen. (Punainen Risti) Sisäasiainministeriön Yhdenvertaisuus EtuSijalle 3 -hankkeen Lasten ja nuorten syrjintäkokemukset Suomessa -tutkimuksen mukaan vähemmistöön kuuluviin lapsiin ja nuoriin kohdistuu varsin usein ennakkoluuloja ja syrjintää. Tutkimukseen osallistuneista noin kolmannes oli kokenut jonkinlaista syrjintää. Tutkimuksessa kävi ilmi, että lapset ja nuoret toivovat aikuisilta syrjintää ennaltaehkäiseviä toimintamalleja. Tällaiseksi mainitaan esimerkiksi asennekasvatus, avoin ja puolueeton tieto vähemmistöistä ja positiivinen yhteisöllisyyden vahvistaminen. (Kankkunen ym. 2010, 50-52.)

Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajan avulla tuomme jotakin uutta sosiaalialan kentälle. Ulo-
tamme aiheen käsittelyn mahdollisuuden entistä nuoremmille lapsille ja erityisesti vanhem-
mille. Vastaamme samalla lasten ja nuorten toiveisiin syrjinnän ennaltaehkäisyyn
toimintamallien luomisesta. Opinnäytetyöprosessi on avannut silmämme aiheen
ajankohtaisuudelle ja merkittävyydelle sekä kannustaa meitä käsittelemään aihetta
jatkoksakin sosiaalialan työkentillä. Kun työpajaa ryhdytään ohjaamaan syksyllä 2017, toi-
vomme, että se auttaa vanhempia käsittelemään kulttuurista moninaisuutta ja ystävyyttä
yhdessä lapsen kanssa työpajan ajan. On hienoa jos työpajan avulla onnistutaan ulottamaan
arvostuksen ja ystävyyden viestiä myös koteihin. Testauksen perusteella voimme sanoa, että
työpajan tavoitteet on saavutettu ja olemme onnistuneet tehtävässämme.

Lähteet

Painetut lähteet

- Airas, C. & Brummer, K. 2003. Leikki on ikkuna lapsen sisäiseen maailmaan. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 3. painos. Helsinki: WSOY, 162 -181.
- Bettelheim, B. 1992. Satujen lumous - merkitys ja arvo. Suomentaja Rutanen, M. 4. painos. Porvoo: Helsinki: Juva: WSOY.
- Happonen, S. 2007. Viljonkka ikkunassa. Tove Janssonin muumiteosten kuva, sana ja liike. Porvoo: WSOY.
- Heinonen, S-L. & Suojala, M. 2001. Lapsi elää satua. Teoksessa: Karppinen S., Puurula A. & Ruokonen I. Taiteen ja leikin lumous - 4-8 vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finn lectura.
- Helenius, A. 2004a. Leikin syntymäsihoilla. Teoksessa Piironen, L. (toim.) Leikin pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY, 14-21.
- Helenius, A. 2004b. Leikki ja lapsen kehitys. Teoksessa Hintikka, M., Helenius, A. & Vähänen, L. Leikistä totta - Omaehtoisen leikin merkitys. Helsinki: Tammi, 35 - 40.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle!: opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Jyväskylä: Atena.
- Laulajainen, L. 2001. Lapsi, kirja ja maailmankuva. Teoksessa Laulajainen, L. 2009. Sanan taika: esseitä ja artikkeleita. Helsinki: Books on Demand, 53 - 56.
- Laulajainen, L. 1987. Sadun kimallus. Teoksessa Laulajainen, L. 2009. Sanan taika: esseitä ja artikkeleita. Helsinki: Books on Demand, 43 - 49.
- Laulajainen, L. 2003. Sadun ja runon merkitys lapselle. Teoksessa Laulajainen, L. 2009. Sanan taika: esseitä ja artikkeleita. Helsinki: Books on Demand, 62 - 70.
- Laulajainen, L. 2004. Sanan taika. Teoksessa Laulajainen, L. 2009. Sanan taika: esseitä ja artikkeleita. Helsinki: Books on Demand, 70 - 79.
- Lyytinen, P. & Lyytinen, H. 2002. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 3. painos. Helsinki: WSOY, 87-121.
- Jackson, S. & Forbes, R. 2015. People Under Three. 3. painos. New York: Routledge.
- Kivelä-Taskinen, E. 2014. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Helsinki: Kyriiri.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Riihelä, M. 2004. Elämä on ehkä sittenkin vain leikkiä!. Teoksessa Piironen, L. (toim.) Leikin pikkujättiläinen. Helsinki: WSOY, 24-37.

Smith, P. 2010. Children and Play. Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Sääkslahti, A. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Talentia. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Talentia.

Tapio, J. 2015. Leikki syntyy läsnäolosta. Lapsemme-lehti. 1/2015, 16-18.

Vähänen, L. 2004. Mitä on omaehtoinen leikki? Teoksessa Hintikka, M., Helenius, A. & Vähänen, L. Leikistä totta - Omaehtoisen leikin merkitys. Helsinki: Tammi, 41-57.

Ylönen, H. 2002. Satujen arvomaailma. Teoksessa Ylönen, H. & Luumi, P. 2002. Kertomus on tie: Sadut ja raamatunkertomukset lasten maailmassa. Helsinki: LK-kirjat, 23 - 38.

Sähköiset lähteet

Kankkunen, P., Harinen, P., Nivala, E. & Tapio, M. 2010. Kuka ei kuulu joukkoon? Lasten ja nuorten kokemaa syrjintää Suomessa. Viitattu 12.5.2017.

https://yhdenvertaisuus-fi-bin.directo.fi/@Bin/dfef06c9bc9646f8fe83c390ffb92c82/1494613259/application/pdf/170473/Kuka%20ei%20kuulu%20joukkoon%20JULKAISU%20SM36_2010.pdf

Muuronen, K. 2014. Leikki on lapsen oikeus. Viitattu 13.4.2017.

<http://areena.yle.fi/1-2491456>

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Viitattu 22.4.2017. Opetushallitus.

http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Suomen Punainen Risti. Mitä rasismi on? Viitattu 12.5.2017.

<https://www.eirasismille.fi/mita-on-rasismi>

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 10.5.2017. Talentia.

<http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Yhteiset Lapsemme ry a. Ole rohkea ja reilu -työpajat. Viitattu 20.4.2017. <http://www.yhteisetlapsemme.fi/toiminta/olerohkeajareilu/>

Yhteiset Lapsemme ry b. Strateginen tavoite. Viitattu 10.5.2017.

<http://www.yhteisetlapsemme.fi/tule-mukaan/jarjestomme/strategia-vuosille-2017-2020/>

Julkaisemattomat lähteet

Cronstedt, A. Järjestön työntekijän lomakehaastattelu. 27.4.2017. Yhteiset Lapsemme ry. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Työpajan testaukseen osallistuneiden lasten ikäjakauma	25
Kuvio 2: Kalle-karhu ja muu välineistö.....	26
Kuvio 3: Vanhempien palaute yhdessäolosta lapsen kanssa työpajan aikana	35
Kuvio 4: Vanhempien kertomana lapsen mieluisimmat työpajan osiot	36
Kuvio 5: Vanhempien mielipide siitä, sopivatko leikit tarinaan	36
Kuvio 6: Vanhempien käsitys sadun aiheesta	37

Taulukot

Taulukko 1: Työpajan tavoitteet, keinot ja arviointi.....	7
Taulukko 2: Osioiden sisältö ja tavoitteet.....	32

Liitteet

Liite 1: Satuvihko ja kuvitus	49
Liite 2: Työpajan testin mainos englanniksi.....	52
Liite 3: Työpajan testin mainos suomeksi	53
Liite 4: Palautelomake suomeksi.....	54
Liite 5: Palautelomake englanniksi	56
Liite 6: Kalle-karhun ystäväseikkailun ohjaajan opas	58

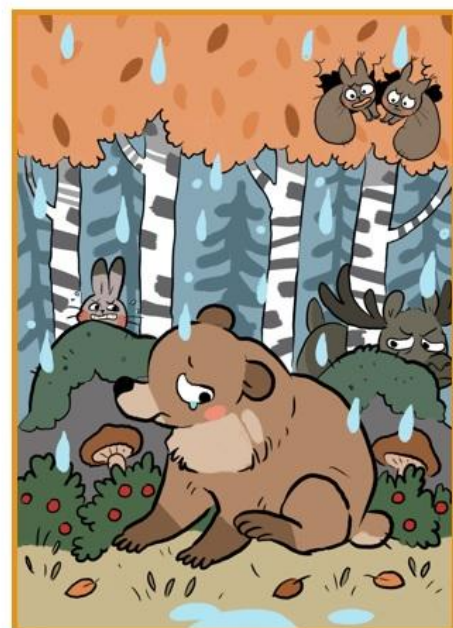
Liite 1: Satuvihko ja kuvitus

Keskellä suurta metsää asui Kalle-karhu. Se viihtyi metsän rauhassa mutta tunsu välillä itsensä yksinäiseksi. Muut metsän eläimet pelkäsivät Kallea, vaikka se oli maailman ystävällisin karhu eikä tahtonut kenellekään pahaa.

Eräänä iltana Kalle pohti, kuinka saisi uusia ystäviä. Yhtäkkiä se sai idean!
"Jos muut eivät pidä minusta koska olen erilainen, tarvitsen karhuystävän, jolla on pehmoinen, ruskea turkki, pitkät kynnet ja terävät hampaat, niin kuin minulla."

Kalle päätti lähteä etsimään ystäviä ja oli valmis kulkemaan vaikka maailman ympäri niitä löytääkseen. Kalle löysi rannalta veneen ja lähti kohti jännittävää seikkailua.

Intia

Kalle-karhu matkasi pitkään kunnes saapui kauniiseen maahan, Intiaan. Se sousti Ganges-jokea pitkin ja tähysti ympärilleen, mutta ei nähnyt yhtään karhua, vain erikoisen linnun.

“Namaste eli hei hindin kielellä! Minä olen Ravi Riikinkukko ja tämä on Intia joka sijaitsee Aasiassa. Täällä puhutaan monia kieliä ja pukeudutaan värikkäisiin vaatteisiin, vähän niin kuin nämä minun kirjavat höyheneni.”

“Tulin etsimään karhuystäviä, joilla on pehmoinen, ruskea turkki, pitkät karhun kynnet ja terävät karhun hampaat. Osaatko auttaa minua?”

Ravi katsoi Kallea kummissaan. “On täällä tomeria tiikereitä ja sisukkaita sarvikuonoja, mutta karhuista en tiedä. Autan sinua etsinnöissäsi.”

Kenia

Kalle ja Ravi tallustelivat kunnes saapuivat Afrikkaan, maahan, jota kutsutaan Keniaksi. Siellä kierrellessään eläimet näkivät vuoria ja savanneja.

He pysähtyivät viilentelemään järven rantaan suuren harmaan kiven juurelle.

Ravi ja Kalle päättivät kokeilla uimahyppyä kiveltä järveen. Pian alkoi tapahtua kummia. Kivi liikkui ja toverukset putosivat järveen!

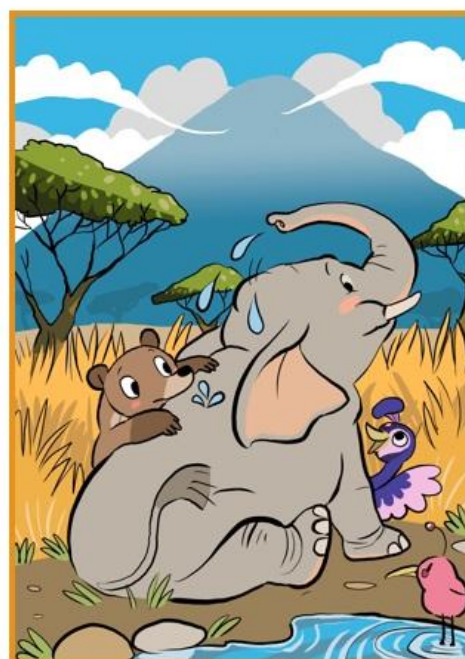
Yhtäkkiä kivelle ilmestyi pitkä kärsä ja hurjan suuret korvat. Ja tämä kivi esitteli itsensä:

“Habari eli hei swahilin kielellä! Olen Nia-norsu. Pahoittelut, että putositte kyydistä. Norsuilla on tapana viilennellä vedessä. Tarvitsetteko apuani?”

Kaverukset olivat yllätyksestä ihmeissään, mutta pian koko juttu alkoi naurattaa. “Terve Nia! Olemme Kalle ja Ravi. Etsimme karhuystäviä, joilla on pehmoinen, ruskea turkki, pitkät karhun kynnet ja terävät karhun hampaat. Osaatko auttaa meitä?”

Norsu vastasi:

“On täällä lauhkeita leijonia ja hurjia hyeenoita, mutta karhuista en tiedä. Autan teitä etsinnöissä.”

Australia

Kalle, Ravi ja Nia tallustelivat pitkään kunnes saapuivat Australiaan, aavikoiden ja suurten kaupunkien maahan. Pian eläimet kuulivat kummallista ääntä, ja kappas, pensaasta pilkisti kaksi ruskeaa korvaa!

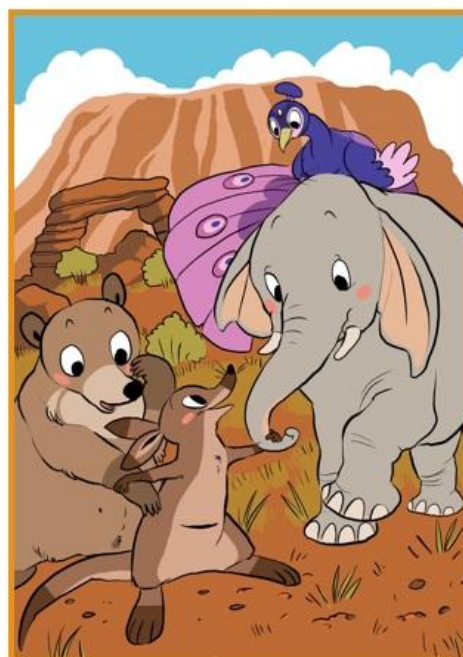
“Hello! Eli hei englanniksi. Minä olen Kevin-kenguru.”

“Terve Kevin! Me olemme Kalle, Ravi ja Nia. Etsimme karhuystäviä, joilla on pehmoinen, ruskea turkki, pitkät karhun kynnet ja terävät karhun hampaat. Osaatko auttaa meitä?”

Kenguru mietti hetken ja vastasi:

“On täällä karvaisia koaloita ja karmivia krokotiileja, mutta karhuista en tiedä. Autan kyllä etsinnöissä!”

Pensaasta kuulunut hassu äänikin selvisi. Se oli kengurun digeridoo soitin. Ja niin Kevin pyysi heitä tanssimaan.

Seikkailemisen jälkeen Kalle-karhu oli uupunut. Se päätti, että etsintä loppuisi ja huomenna se palaisi tuttuun kotimetsään.

Kotona odotti tyhjä pesä, johon se kävi haikeana nukkumaan. Aamulla tapahtui kummia. Mitä ihmettä Kalle näkikään. Sen edessä seisoivat Ravi-riikinkukko, Nia-norsu ja Kevin-kenguru.

“Kuules Kalle! Kun me hyvästelimme sinut Australiassa, tajusimme, että meillä ei ole pehmoista, ruskeaa turkkia eikä pitkiä karhun kynsiä. Mutta jotakin meillä on. Meillähän on ystävyys!”

Karhu kummasteli hetkisen ja sanoi: “Nyt ymmärrän. Lähden etsimään karhukaveria, mutta sainkin kolme erilaista ja auttavaista ystävää!”

Ja niin laitettiin pystyyn juhlat, joissa tanssittiin ja leikittiin. Metsän eläimet, jotka aiemmin pelkäsivät Kalle-karhua, kutsuttiin mukaan. Koolla oli valtava joukko erilaisia eläimiä, ja kaikki olivat ystäviä keskenään.

Kalle oli juhlien sankari - olihan se tuonut rauhan ja ystävyyden takaisin kotimetsään.

Liite 2: Työpajan testin mainos englanniksi

Kalle bears friendship adventure

Tessa Härkönen and Timo Korpela, students from Laurea-university of applied sciences welcome You and your child to test the new Ole rohkea ja reilu -workshop. During Kalle bears friendship adventure we travel around the world and try to find a friend for Kalle. Adventure is combination of play and fairy tale.

- Thesis is made in cooperation with an organisation called All Our children ry.
- Workshop is being held at [REDACTED]
- Participants fill an feedback form after the workshop.
- Adventure will last about **45min**. Please arrive on time.
- Recommendation 1 child (years 1-4) + 1 adult

Please write your name on the list if you are interested to attend.

*Warm regards
Tessa Härkönen & Timo Korpela*

Liite 3: Työpajan testin mainos suomeksi

Kalle-karhun ystäväseikkailu

Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Tessa Härkönen ja Timo Korpela toivottavat Sinut ja lapsesi tervetulleeksi testaamaan uudenlaista Ole rohkea ja reilu -työpajaa. Kalle-karhun ystäväseikkailussa matkataan ympäri maailmaa ja etsitään Kallelle ystävää **leikin** ja **sadun** keinoin.

- Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Yhteiset Lapsemme –järjestön kanssa.
- Työpaja järjestetään avoimen päiväkodin tiloissa.
- Osallistujilta kerätään palautetta työpajan jälkeen palautelomakkeen avulla.
- Seikkailu kestää noin **45min**. Saavuthan paikalle hieman ennen työpajan alkua
- Suositus **1 lapsi (1-4 vuotta) + 1 aikuinen**

Kirjoitathan nimesi oheiseen listaan, jos osallistuminen kiinnostaa.

Lämmin kiitos avustasi!
Tessa Härkönen & Timo Korpela

Liite 4: Palautelomake suomeksi

Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajan palautelomake

Lämmin kiitos osallistumisestasi Kalle-karhun ystäväseikkailu -työpajaan. Keräämme tämän lomakkeen avulla arvokasta palautetta, jonka avulla arvioimme opinnäytetyönä tuotetun työpajan onnistuneisuutta. Palautteet käsitellään vastaajien anonymiteettiä kunnioittaen. Vastaamme mielellämme työpajaan tai lomakkeen täyttöön liittyviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin

Tessa Härkönen ja Timo Korpela
Laurea-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat

---

1. Lapsesi ikä

1-2 vuotta

2-4 vuotta

2. Mistä työpajan osiosta pidit? (Voit rastittaa yhden tai useamman vaihtoehdon)

satu

leikki, mikä leikki erityisesti? _____

en pitänyt mistään osiosta

Miksi et pitänyt osiosta/osioista

_____
_____

3. Satu käsitteli mielestäni... (Voit rastittaa yhden tai useamman vaihtoehdon)

monikulttuurisuutta

ystävyyttä

erilaisuutta

jotakin muuta, mitä? _____

Ei mitään näistä

4. Sopivatko työpajan leikit tarinaan?

Kyllä

Eivät

En osaa sanoa

5. Oliko lapsesi helppo osallistua toimintaan?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

6. Nautitko yhdessäolosta lapsesi kanssa työpajan aikana?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

(jos vastasit edelliseen kysymykseen ”en”)

Miksi et nauttinut yhdessäolosta lapsesi kanssa työpajan aikana?

---

7. Suosittelisitko työpajaa muille?

- Kyllä
 En
 En osaa sanoa

8. Olivatko työpajan ohjeet selkeitä?

- Kyllä
 Ei, kehitysehdotus _____
 En osaa sanoa

9. Mistä työpajan osiosta lapsesi piti? (Voit rastittaa yhden tai useamman vaihtoehdon)

- satu
 leikki, mikä leikki erityisesti? _____
 lapseni ei pitänyt mistään osiosta

Miksi lapsesi ei pitänyt osiosta/osioista

---

10. Muita ajatuksia työpajaan liittyen

Suuri kiitos palautteestasi ja avustasi työpajan testauksessa!

Liite 5: Palautelomake englanniksi

Kallebear's friendship adventure workshop / feedback form

Thank you for participating in Kallebear's friendship adventure. By collecting feedback with this form we assess our thesis workshop. Feedback forms will be handled with care and participants anonymity will be respected. Please ask if you have any questions related to the workshop or a feedback form, we will be glad to answer.

Warm regards

Tessa Härkönen & Timo Korpela
Laurea University of Applied Sciences / Social Services

---

1. The Child's age

1-2 years

2-4 years

2. Which parts did **you** like? (You can choose more than one option)

fairy tale

play, especially which one? _____

I didn't like any sections

I didn't like part/parts because...

_____
_____

3. I think fairy tale was about... (You can choose more than one option)

multi-culture

friendship

diversity

something else, what? _____

none of the above

4. Did the play parts in the workshop fit to the story?

Yes

No

I'm not sure

5. Was it easy for your child to attend workshop?

Yes

No

I'm not sure

6. Did you enjoy spending time with your child during the workshop?

- Yes
- No
- I'm not sure

7. Would you recommend the workshop to others?

- Yes
- No
- I'm not sure

8. Were the instructions clear?

- Yes
- No, development proposal _____
- I'm not sure

9. Which parts did your child like? (You can choose more than one option)

- fairy tale
- play, especially which one? _____
- My child didn't enjoy any part

My child didn't like part/parts because...

---

10. Other thoughts about the workshop

Thank you for the feedback and participating!

Liite 6: Kalle-karhun ystäväseikkailun ohjaajan opas

Kalle-karhun ystäväseikkailu

Ohjaajan opas

Kalle-karhun ystäväseikkailu

Kalle-karhun ystäväseikkailu on vanhemmille ja lapsille suunnattu työpaja, jonka aikana kierretään maailmaa yhdessä Kalle-karhun kanssa. Mielikuvitusmatkan tavoitteena on tarjota vanhemmille keinoja käsitellä monikulttuurista rikkautta ja ystävyyden teemoja yhdessä lapsen kanssa.

- Monikulttuurisuuden ja ystävyyden teemojen käsittelyssä hyödynnetään satua.
- Vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta työpajan aikana pyritään vahvistamaan leikin avulla.

Seikkailuun sukeltaminen leikin ja sadun avulla

Leikki on lapselle totta ja samalla lapsen maailman tärkein asia, yhtä tärkeää kuin nukkuminen ja syöminen. Leikki on jo itsessään tärkeää, mutta sen avulla saavutetaan valtavasti. Leikin avulla sukeltaminen mielikuvitusmaailmoihin on mahdollista. Mielikuvitusmaailmassa voidaan käsitellä ja kokea kaikkea sitä, mihin oikeassa maailmassa ei vielä kyetä. Näihin uusiin ja ihmeellisiin tilanteisiin ja ajatuksiin voidaan palata aina uudelleen. Hurjimmat asiat voidaan käsitellä turvallisesti ulkopuolelta seuraten. Kuvittelemalla ja leikkimällä lapsi käsittelee sitä kulttuuria, jonka osana hän on. Samalla aukeavat ovet myös ympäröivän maailman ja tuntemattomankin tutkiskelulle. Näin luodaan siltaa lapsen ja ympäristön välille.

Lapsen kehityksen ja kasvun tukijana leikki näyttlee merkittävää osaa. Leikki kehittää luovuutta, parantaa itsetuntoa ja opettaa yhdessä työskentelemistä. Lapsi oppii sosiaalisen kanssakäymisen ja ystävyyden perusteita leikkiessään. Suuria ja lapsen kehityksessä myöhemmällä iällä näkyviä leikin hyötyjä ovat kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehittyminen. Kaiken tämän lisäksi leikki rikastaa ja kehittää ajattelua ja ruokkii lapsen mielikuvitusta.

Jo alle vuoden ikäinen lapsi leikkii yhdessä aikuisen kanssa. Tämä aikuisen ja lapsen välinen yhteinen leikki, on merkityksellistä ja vaikuttaa myönteisellä tavalla lapsen kehitykseen. Yhdessä loruilu, laulelu ja aikuisen hellä kosketus saa lapsessa aikaan hyvää oloa, iloa ja antaa lapselle kokemuksen vuorovaikuttamisen perusteista.

Sadun ja leikin yhdistelmä tukee lapsia kertomuksen seuraamisessa ja auttaa kokemuksen jakamisessa muiden lasten kanssa. Satujen ja tarinoiden ääneen lukemista lapselle voidaan pitää leikkiin verrattavana toimintana. Sadut antavat lapsille mahdollisuuden käyttää mielikuvitusta ja ne ovat merkittäviä tunne-elämän kehitykselle. Tarinat tarjoavat ihmeitä ja jännitystä sekä seikkailuja. Niiden avulla lapsella on mahdollisuus luoda oma maailma, arkitodellisuudesta erillinen paikka. Saduissa opitaan kohtaamaan turvallisesti erilaisia asioita ja tunteita, kuten pettymyksiä, iloa, luopumista ja ystävyyttä. Satujen avulla lasten tunnetaidot kehittyvät ja lapsi oppii empatiataitoja, joita tarvitaan kykyyn tulla toimeen muiden ihmisten kanssa.

Kalle-karhun ystäväseikkailu

Kesto
n. 30 min

Kohderyhmä
2-4 -vuotiaat lapset, mahdollista ohjata myös nuoremmille ja vanhemmille lapsille, kuitenkin alle kouluikäisille

Ryhmän koko
Suositus 4-5 vanhempi-lapsi-paria

Tila
Sali tai muu väljä tila, jossa on mahdollista liikkua

Välineet
Matkalaukku tai vastaava kassi, höyheniä, pehmonalle, kaiuttimet ja musiikit, laminoidut kuvakortit, matkustusaiheisia leluja, esim. leikkim aapallo.

Musiikkiehdotuksia Spotify-palvelusta

Estudios Talkback - Fanaa

David Hudson & Friends - Trekking

Bath Spa Relaxing Music Zone - Inner Peace (Crickets in the Woods)

Vinkkejä ohjaamiseen

- Kalle-karhun ystäväseikkailussa ei ole sääntöleikkejä. Leikkejä ei voi leikkiä väärin. Tärkeintä on, että jokaisella osallistujalla on hauskaa ja tunnelma on iloinen.
- Asetu ohjaamisen ajaksi mielikuvitusmaailmaan ja johdattele osallistujat matkalle kanssasi. Muistathan eläytyä, innostus tarttuu.
- Hyödynnä pehmonallea ohjaamisessa ja leikeissä. Ota se mukaan seikkailuun!
- Satua kannattaa lukea rauhassa ja ilmeikkäästi. Älä pelkää kysyä lapsilta tarinaan liittyviä kysymyksiä. Leikeissä meno saa olla iloinen ja menevä.
- Tässä työpajassa toistot ovat tärkeässä osassa. Mitä enemmän toistoja, sitä enemmän iloa!
- Tutkistele työpajan ohjeistus rauhassa lävitse. Mikäli et työpajan tuoksinassa muista jotakin kohtaa tai jokin ei tunnu toimivan juuri kyseisen ryhmän kanssa, improvisointi on sallittua ja jopa suotavaa.

Seikkailuun virittäytyminen

Tavoite

Kalle-karhuun tutustuminen, yhdessä virittäytyminen seikkailuun ja toimintaan, osallistujien motivointi.

Järjestelyt

- Ennen osallistujien saapumista tilaan, siirrä kaikki turha tavara sivuun.
- Voit varata tarinatuokioiden kuunteluun mukavan viltin tai vaikkapa erillisiä jumppapatjoja joihin mahtuvat istumaan kaikki osallistujat.
- Muista jättää hieman tilaa liikkumiselle ja tanssimiselle.
- Aseta valmiiksi kaiuttimet tai muu äänentoisto.
- Siirrä työpajan välineistö ja kuvakortit varaamaasi laukkuun ja aseta laukku lähellesi

Osallistujien saapuminen

- Ota pehmonalle esiin ja toivota Kalle-karhun kanssa jokainen osallistuja tervetulleeksi työpajaan.
- Kerro lyhyesti työpajan kulusta ja siitä, kuinka osallistujat pääsevät mielikuvitusmatkalle kanssanne. (esim. ”Tänään kuunnellaan tarinaa Kalle-karhusta ja siitä, kuinka Kalle etsii karhuystävää. Pääsemme myös leikkimään leikkejä ja pitämään hauskaa yhdessä.”)
- Voit halutessasi pyytää jokaista vanhempaa kirjoittamaan lapsensa nimen tarraan ja asettamaan tarran lapsen rintaan.
- Jos et halua käyttää nimilappuja, kannattaa työpajan aikana puhua ja puhutella osallistujia joko aikuisina tai lapsina.

Seikkailu alkaa

Suomi

Samalla näytettävä kuva: Kalle-karhu metsässä

Keskellä suurta metsää asui Kalle-karhu. Se tunsu välillä itsensä yksinäiseksi. Muut metsän eläimet pelkäsivät Kallea, vaikka se oli maailman ystävällisin karhu eikä tahtonut kenellekään pahaa.

*Eräänä iltana Kalle pohti, kuinka saisi uusia ystäviä ja se sai idean!
"Jos muut eivät pidä minusta koska olen erilainen, tarvitsen samanlaisen karhuystävän."*

Kalle päätti lähteä etsimään ystäviä. Se löysi rannalta veneen ja lähti kohti jännittävää seikkailua.

Soutuleikki

Tavoite

Lapsen kielellisen kehityksen tukeminen, lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen koskettamalla

Johdattelu

Kertokaa että seuraavaksi Kalle-karhu lähtee soutamaan Intiaan sadussa löytämällään veneellä. Lapset ja vanhemmat pääsevät mukaan soutamaan.

Soutulaulu melodialla:

*Soudetaan, soudetaan, pitkä matka Intiaan.
Soudetaan, soudetaan, joutuin karhun luokse.*

1. Esimerkkiä näyttäen asettukaa istumaan vastakkain, jalat koukussa sivulla, käsistä kiinni pitäen. Neuvo vanhempia ja lapsia tekemään samoin. Pienet leikkijät voivat halutessaan soutaa vanhemman sylissä.
2. Yhdessä soutulaulua laulaen keinutaan edes-taas matkien soutamisliikettä. Kannustakaa vanhempia ja lapsia laulamaan mukana jos laulu on tuttu.
3. Laulakaa laulu soutaen kerran rauhallisesti lävitse
4. Toisella kerralla voitte laulaa ja soutaa hieman nopeammin
5. Voitte kokeilla soutaa niin hitaasti kuin suinkin pystytte ja tämän jälkeen mahdollisimman nopeasti. Tasovaihteluita voidaan toistaa innostuksesta riippuen 4-6 kertaa

Intia

Samalla näytettävä kuva: Ravi-riikinkukko ja Kalle-karhu Intiassa

Kalle-karhu matkasi pitkään kunnes saapui Intiaan. Se sousti ja tähysti ympärilleen, mutta ei nähnyt yhtään karhua, vain erikoisen linnun.

“Namaste eli hei hindin kielellä! Minä olen Ravi Riikinkukko. Täällä Intiassa pukeudutaan värikkäisiin vaatteisiin, vähän niin kuin nämä minun kirjavat höyheneni.”

“Tulin etsimään karhuystäviä jotka ovat samanlaisia kuin minä. Osaatko auttaa minua?”

Ravi katsoi Kallea kummissaan. “Karhuista en tiedä mutta autan sinua etsinnöissäsi.”

Sulkaleikki

Tavoite

Koordinaatiokyvyn ja hienomotoriikan kehittäminen, eri aistien aktivoiminen, jännityksen ja onnistumisen kokemuksien luominen, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen

Johdattelu

Osallistujille kerrotaan, että Ravi-riikinkukko antoi Kalle-karhulle muistoksi muutamia sulkiaan. Voidaan esimerkiksi näyttää kuvasta Ravi-riikinkukkoa ja muistella kuinka Ravi esitteli sadussa kirjavia höyheniään. Tämän jälkeen voit ottaa sulat matkalaukusta ja jakaa jokaiselle osallistujalle oman sulan.

Musiikki

Estudios Talkback – Fanaa

1. Osallistujia kehoitetaan kokeilemaan **miltä höyhen tuntuu omaa kättä ja nenänpäätä vasten**. Näytä omalla sulalla esimerkkiä.
2. Kehota vanhempia kokeilemaan **omalla sulallaan lapsen kättä ja nenänpäätä**. Näytä esimerkkiä ohjaaja-toverisi kanssa.
3. Tämän jälkeen lapset voivat omilla sulillaan kokeilla silittää vanhemman kättä ja nenänpäätä.
4. Laskekaa yhdessä osallistujien kanssa **hitaasti 1, 2, 3 ja heittäkää höyhenet** yhdessä ilmaan. Tämä voidaan toistaa muutamia kertoja.
5. Seuraavaksi voidaan ohjata leikki, jossa vanhempi pudottaa höyhenen ja lapsi kokeilee ottaa sitä kiinni. Jos osallistuvat lapset ovat vanhempia, voidaan heitä kannustaa kokeilla pitämään höyhentä ilmassa puhallellen.
6. Jokainen osallistuja tuo oman höyhenensä takaisin matkalaukuun.
7. **Siirtykää seuraavaan maahan esimerkiksi autolla, lentokoneella tai uiden. Pyydä lapsilta ehdotuksia. Jos valitsette esimerkiksi auton, testatkaa lattialla istuen kuinka autot pärisevät ja kuinka kovaa (älkää tässä kohdin kuitenkaan nousko seisomaan) tällä mielikuvitusautolla voisi ajaa. Ajakaa hetki ja tutkikaa tähystellen, näkyykö Kenia jo horisontissa. Jos Keniaa ei lasten mielestä vielä näy, jatkakaa ajamista. Tämän jälkeen, jatkakaa tarinan seuraavaan osioon.**

Kenia

Samalla näytettävä kuva: Kalle-karhu, Ravi-riikinkukko ja Nia-norsu Keniassa.

Kalle ja Ravi tallustelivat kunnes saapuivat maahan, jota kutsutaan Keniaksi. Siellä kierrellessään eläimet pysähtyivät viilentelemään järven rantaan kiven juurelle. Ne tekivät uimahyppyjä kiveltä järveen. Pian alkoi tapahtua kummia. Kivi liikkui ja toverukset putosivat järveen!

*Yhtäkkiä kivelle ilmestyi pitkä kärsä ja tämä kivi esitteli itsensä:
"Habari eli hei swahilin kielellä! Olen Nia-norsu. Pahoittelut, että putositte kyydistä. Norsuilla on tapana viilennellä vedessä. Tarvitsetteko apuani?"*

Kaverukset olivat yllätyksestä ihmeissään "Terve Nia! Etsimme karhuystävää joka olisi samanlainen kuin minä. Osaatko auttaa meitä?"

Norsu vastasi: "Karhuista en tiedä mutta autan teitä etsinnöissä."

Norsuloru

Tavoite

Motoristen ja kielellisten taitojen kehittäminen

Johdattelu

Kertokaa osallistujille, että Nia-norsu on koko päivän vain viilennellyt vedessä. Nyt sen tekisikin kovasti mieli leikkiä, onhan sillä nyt kaksi uutta toverusta seuranaan. Nia pyytää eläimet kanssaan leikkimään norsulorua.

1. Nia-norsu nuori Suuri on kuin vuori (Tehdään käsillä iso kaari ilmaan)	3. Hikoilee se kamalasti, Tahtoo järveen sukkelasti (Pyyhitään "hikeä" otsalta vuorokäsin)
2. Seisoo kärsä ojossa Pieni häntä sojossa (Toinen käsi nostetaan korkealle ilmaan, toinen lasketaan taakse alas)	4. Tykkää järvessä lorvia, heilutella korvia (Heilutellaan käsillä korvia)

1. Toistakaa loru ensin kerran hitaasti **korostaen jokaista liikettä**
2. Toisella kerralla leikkikää loru hieman **nopeammin** ja ohjatkaa viimeisessä kohdassa **vanhemmat heiluttelemaan lasten korvia**
3. Kokeilkaa tehdä sama loru **korostetun hitaasti**
4. ... ja tämän jälkeen **nopeammin ja nopeammin**
5. Toistakaa 4-6 kertaa innostuksesta riippuen
6. **Jatkakaa matkaa mielikuvituskulkuvälineellä Australiaan. Muistakaa tähystellä horisonttiin ja kokeilla kuinka kovaa ääntä kulkuvälineestä lähtee.**

Australia

Samalla näytettävä kuva: Kalle-karhu, Ravi-riikinkukko, Nia-norsu ja Kevin-kenguru Australiassa.

*Kalle, Ravi ja Nia tallustelivat pitkään kunnes saapuivat Australiaan. Pian eläimet kuuli-
vat kummallista ääntä, ja kappas, pensaasta pilkisti kaksi ruskeaa korvaa!*

“Hello! Eli hei englanniksi. Minä olen Kevin-kenguru.”

*“Terve Kevin! Etsimme karhuystävää joka olisi samanlainen kuin minä. Osaatko auttaa
meitä?”*

Kenguru mietti hetken ja vastasi:

“Karhuista en tiedä mutta autan kyllä etsinnöissä!”

*Pensaasta kuulunut hassu äänikin selvisi. Se oli kengurun digeridoo soitin. Ja niin Kevin
pyysi heitä tanssimaan.*

Eläintanssi

Tavoite

Motoristen taitojen kehittäminen eri tavoin ja tasoin liikkuen, kulttuuriin tutustuminen musiikin avulla

Musiikki

Taustalle laitetaan soimaan Australialaista digeridoolla säestettyä musiikkia.
David Hudson & Friends – Trekking

Johdattelu

Osallistujien kanssa muistellaan tarinan viimeistä kohtaa jossa Kevin-kenguru kutsuu eläimet kanssaan tanssimaan. Nyt vanhemmat ja lapsetkin on kutsuttu tanssimaan. Johdatelkaa osallistujat yhteiseen tanssiin eläinten kanssa. Voitte esimerkiksi kertoa digeridoo soittimesta, että siinä on hassun kuuloinen ääni ja nyt kuulemme kaikki miltä se kuulostaa. Kertokaa, että koska kenguru on vauhdikas eläin, Kevin tykkää tanssia rytmikkään digeridoolla soitetun musiikin tahdissa.

1. Musiikin soidessa taustalla lämmitellään ensin tanssimalla **vapaalla tyylillä ympäri tilaa**.
2. Kysy osallistujilta: Mitä eläimiä tarinassa on? Näiden vastausten **mukaisesti tanssikaa kuin karhut, riikinkukot, norsut ja kengurut**. Mikäli vastauksia ei tule, voitte itsenäisesti valita eläimiä. Jos lapset ehdottelevat eläimiä, joita ei ole tarinassa, lähtekää leikkiin mukaan.
3. Käyttäkää hyväksenne eläinten **eri liikkumatapoja ja ominaisuuksia**.
  - Tömistelkää tai kontatkaa kuin karhut
  - Liidelkää ja levittäkää siipiä kuin linnut
  - Kokeilkaa tanssia lattian tasossa kuin pienet norsut ja tämän jälkeen korkealla kuin isot norsut
  - Pomppikaa pieniä ja isoja pomppuja kuin kengurut

Rentoutus

Tavoite

Rauhoittuminen stimuloivien leikkien jälkeen, mukava yhdessäolon hetki oman vanhemman kanssa, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen kosketuksen avulla

Musiikki

Bath Spa Relaxing Music Zone – Inner Peace (Crickets in the Woods)

1. Ohjatkaa **lapset makoilemaan lattialle**, kertokaa että seuraavaksi kuunnellaan rauhassa tarina loppuun ja rauhoitutaan
2. Näyttäkää pehmonallella esimerkkiä kuinka vanhemmat voivat **silittää lapsen päätä, sitten käsivarsia ja jalkoja**. Silittelyä toistetaan tarinan loppuun asti
3. Pienimmät osallistujat voivat rentoutua myös vanhemman sylissä
4. Lukekaa tarina rauhassa lävitse ja näyttäkää samalla viimeistä kuvaa

Samalla näytettävä kuva: Juhlat metsässä

Seikkailemisen jälkeen Kalle-karhu oli uupunut. Se päätti, että etsintä loppuisi ja huomenna se palaisi tuttuun kotimetsään. Kotona odotti tyhjä pesä, johon se kävi haikeana nukkumaan.

Aamulla tapahtui kummia. Mitä ihmettä Kalle näkikään. Sen edessä seisoivat Ravi-riikinkukko, Nia-norsu ja Kevin-kenguru.

“Kuules Kalle! Kun me hyvästelimme sinut Australiassa, tajusimme, että meillä ei ole pehmoista, ruskeaa turkkia eikä pitkiä karhun kynsiä. Mutta jotakin meillä on. Meillähän on ystävyys!”

Karhu kummasteli hetkisen ja sanoi: “Nyt ymmärrän. Lähdin etsimään karhukaveria, mutta sainkin kolme erilaista ja auttavaista ystävää!”

Ja niin laitettiin pystyyn juhlat, joissa tanssittiin ja leikittiin. Metsän eläimet, jotka aiemmin pelkäsivät Kalle-karhua, kutsuttiin mukaan. Koolla oli valtava joukko erilaisia eläimiä, ja kaikki olivat ystäviä keskenään.

Kalle oli juhlien sankari – olihan se tuonut rauhan ja ystävyysden takaisin kotimetsään.

Lopputyöskentely ja lopetus

Tavoite

Tarinan ja siihen liittyvien mietteiden purkaminen, työskentelyn päättäminen, osallistujien kiittäminen, kotiin vietävän materiaalin jakaminen

1. Osallistujia kiitetään työpajasta
2. Levitä kuvakortit ja matkalaukun sisältö osallistujien nähtäväksi
  - matkalaukun esineiden ja kuvakorttien avulla voidaan herättää keskustelua sadusta ja leikeistä ja palata niihin
  - kuvien avulla voidaan muistella Kalle-karhun ystäviä, keskustella ystävydestä ja kerrata tarina lyhyesti uudelleen

Vanhemmilta ja lapsilta voidaan kysyä seuraavia kysymyksiä:

- Mikä oli työpajan mukavin osio?
  - Jäikö jokin leikeistä erityisesti mieleen?
  - Oliko joku osa sadusta erityisen hauska?
  - Mitä sadussa tapahtui?
  - Kuka on sinun ystäväsi?
  - Ketkä ovat Kalle-karhun ystäviä?
  - Millainen on hyvä ystävä?
3. Jaa vanhemmille satuvihkoset ja jokaiselle lapselle kotiin vietäväksi oma höyhen. Voit kertoa, että satuvihkosta löytyy satu kokonaisuudessaan kuvien kera. Työpajassa sadusta luettiin hieman yksinkertaistettu versio.
  4. Vanhemmille ja lapsille voidaan antaa aikataulusta riippuen matkalaukun sisällön tutkimiseen aikaa 5-15min

Yhteenveto työpajan osioista ja niiden tavoitteista

Alla olevaan taulukkoon on vielä koottu työpajan osiot ja niiden sisällöt tavoitteineen. Taulukkoa voi käyttää apuna esimerkiksi ohjaustilanteessa ohjaamisen tukena.

Osio	Sisältö	Tavoitteet
Työpajan kulun, sadun ja Kalle-karhun esittely.	Esitellään Kalle-karhu pehmolelua apuna käyttäen. Kerrotaan lyhyesti seikkailun tarkoitus ja kulku.	<ul style="list-style-type: none"> Sadun hahmoon tutustuminen Virittäytyminen seikkailuun ja toimintaan Osallistujien motivointi
Sadun lukeminen	Luetaan osallistujille ääneen satua ja näytetään kuvia yksi osio kerrallaan. Satua luetaan jokaisen leikki-osion jälkeen.	<ul style="list-style-type: none"> Ystävyyden, moninaisuuden ja erilaisuuden arvostamisen teeman käsitteleminen Tunneälyn ja empatian kehittäminen Sanavaraston kartuttaminen Maaillankuvan laajentaminen Sadun selventäminen kuvien avulla
Siirtymät osioiden välillä	Keksitään tapoja matkustaa eri maihin ja kuvitteellisesti matkustetaan lentäen tai vaikkapa autolla.	<ul style="list-style-type: none"> Energian purkaminen ennen seuraavaa satuhetkeä Seikkailun tunnun luominen
Soutuleikki	Vanhemmat ja lapset soutavat yhdessä toisistaan käsistä kiinni pitäen. Leikkiä säestetään laulamalla soutilaulu.	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen kielellisen kehityksen tukeminen Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen koskettamalla
Sulkaleikki	Kokeillaan miltä höyhen tuntuu iholla. Kutitetaan kämmenselkää ja nenänpäätä. Vanhemmat ja lapset kokeilevat samaa toisilleen. Nostetaan höyhenet ilmaan ja lasketaan yhdessä 1,2,3, pudotetaan höyhenet maahan. Toistetaan monta kertaa. Lapset voivat kokeilla höyhenien kiinnittämistä.	<ul style="list-style-type: none"> Koordinaatiokyvyn ja hienomotoriikan kehittäminen Eri aistien aktivoiminen Jännityksen ja onnistumisen kokemusten luominen Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen
Siirtymät osioiden välillä	Keksitään tapoja matkustaa eri maihin ja kuvitteellisesti matkustetaan lentäen tai vaikkapa autolla.	<ul style="list-style-type: none"> Energian purkaminen ennen seuraavaa satuhetkeä Seikkailun tunnelman luominen
Norsuloru	Leikitään yhdessä loruleikkiä. Ohjaajat näyttävät esimerkkiä leikin liikkeisiin ja vanhemmat sekä lapset toistavat liikkeet perässä.	<ul style="list-style-type: none"> Motoristen taitojen kehittäminen Kielellisten taitojen kehittäminen
Eläintanssi	Tanssitaan yhdessä tarinassa esiintyvien eläimien tavoin musiikin tahdissa. Pyydetään lapsia kertomaan erilaisia tanssityylejä eläimille.	<ul style="list-style-type: none"> Motoristen taitojen kehittäminen eri tavoin ja tasoin liikkuen Kulttuuriin tutustuminen musiikin avulla
Rentoutus	Kuunnellaan satu loppuun sylkkäin istuen ja lattialla makoillen rentoutuen. Vanhemmat silittävät lapsiaan.	<ul style="list-style-type: none"> Rauhoittuminen stimuloivien leikkien jälkeen Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen kosketuksen avulla Mukava yhdessäolon hetki vanhemman kanssa
Lopputyöskentely	Tutkitaan yhdessä Kalle-karhun matkalaukun sisältöä. Jaetaan materiaaleja. Jutellaan tarinasta.	<ul style="list-style-type: none"> Työskentelyn päättäminen Tarinan muistelu ja purku Osallistujien kiittäminen Kotiin vietävän materiaalin jakaminen.

Lähteet ja aiheeseen liittyvää luettavaa

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. LUE LAPSELLE! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Jyväskylä: Atena

Heinonen, S-L. & Suojala, M. 2001. Lapsi elää satua. Teoksessa: Karppinen S., Puurula A. & Ruokonen I. Taiteen ja leikin lumous – 4-8 vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finnlectura.

Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.

Vehkalahti, R. & Urho, T. 2013. LEIKKI on totta!. Helsinki: Promedia.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.

Muuronen, K. 2014. Leikki on lapsen oikeus. Viitattu 13.4.2017.<http://areena.yle.fi/1-2491456>

Airas, C. & Brummer, K. 2003. Leikki on ikkuna lapsen sisäiseen maailmaan. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon - Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. 3. painos. Helsinki: WSOY, 162 -181.

Pääjoki, T. 2016. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 111-124.

Vähänen, L. 2004. Mitä on omaehtoinen leikki? Teoksessa Hintikka, M., Helenius, A. & Vähänen, L. Leikistä totta - Omaehtoisen leikin merkitys. Helsinki: Tammi, 41-57

Ylönen, H. 2000. Loihditut linnut, satujen merkitys lapselle. Helsinki: Tammi.